

DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZER HALLGATÓI VIZSGÁLAT 2021

Kutatási zárótanulmány

**Oktatási Hivatal
Felsőoktatási Elemzési Főosztály
2022**

EFOP-3.4.5-VEKOP-17-2017-00001
Rendszerszintű fejlesztések
bővítését szolgáló ágazati programok a felsőoktatásban

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

HALLGATÓI VIZSGÁLAT 2021.....	3
Bevezetés	3
A válaszadók összetétele és jellemzői	3
Képzési jellemzők.....	4
Egyéb tanulmányok	7
Demográfiai és társadalmi összetétel	8
Középiskolai tanulmányok	10
Továbbtanulási motiváció, szak- és intézményválasztás.....	13
Az alap- és osztatlan képzés elkezdésének motivációi.....	13
A mesterképzés elkezdésének motivációi	16
Tanulmányok melletti munkavállalás.....	20
Munkavállalási attitűdök	23
Végzés utáni kilátások	27
Munkaerőpiaci felkészültség	27
Munkavállalási szándék.....	29
Továbbtanulási szándék mesterképzésben	32
Melléklet - Módszertani összefoglaló.....	37
Az adatfelvétel módszertana.....	37
A kutatás alapsokasága és a minta jellemzői.....	37
A súlyozási eljárás	39

HALLGATÓI VIZSGÁLAT 2021

Bevezetés

A Diplomás Pályakövetési Rendszer 2021. évi hallgatói adatfelvételének a módszere online kérdőíves megkérdezés volt, amelyet az intézmények bonyolítottak le a 2020/2021. tanév második félévében aktív státuszban lévő hallgatóik körében. A kutatás az alap-, mester- és osztatlan képzések hallgatóira terjedt ki. A központi kérdőívre épülő intézményi megkeresésre beérkezett anonim válaszokat a felsőoktatási intézmények gyűjtötték, kezelték és adták át az Oktatási Hivatal számára, amely összesítette azokat és a legfontosabb eredményeket ebben a jelentésben adja közre. Az adattisztítás után az adatokat súlyozási eljárással (a képzési szint, a képzési terület, a munkarend és a válaszadó neme változókat használva) tettük országos szinten reprezentatívvá, azzal a kitételrel, hogy adatfelvételi okok miatt a hitéleti és az államtudományi képzések nem szerepelnek az elemzett adatok között.¹

A válaszadók összetétele és jellemzői

A FIR adatszolgáltatás alapján a 2020/21. tanév tavaszi félévében az aktív hallgatók létszáma a hitéleti és államtudományi képzéseken tanulók kivételével összesen 214 317 fő volt. Az adatfelvételek révén összeállt tisztított adatbázis elemszáma 19 862 fő. A súlyozás során az adatokat az alapsokasági arányokhoz igazítottuk, így a kutatás adatai országos érvényességgel bírnak a fent leírtak figyelembe vételével.

1. táblázat: A súlyozott országos adatbázis néhány főbb jellemzője

		N	%
Képzési szint	Alapképzés (BA/BSc/BProf)	13111	66,0%
	Mesterképzés (MA/MSc)	3089	15,6%
	Osztatlan képzés	3662	18,4%
	<i>Összesen</i>	<i>19862</i>	<i>100,0%</i>
Képzési terület	Agrár	902	4,5%
	Bölcsészettudomány	1646	8,3%
	Informatika	1763	8,9%
	Jogi	1105	5,6%
	Gazdaságtudományok	4103	20,7%
	Műszaki	2983	15,0%
	Művészet, művészetközvetítés	567	2,9%
	Orvos- és egészségtudomány	2542	12,8%
	Pedagógusképzés	2307	11,6%
	Sporttudomány	403	2,0%
	Társadalomtudományok	1040	5,2%
	Természettudomány	501	2,5%
	<i>Összesen</i>	<i>19862</i>	<i>100,0%</i>
	Munkarend	Nappali	15045
Részidős		4817	24,3%
<i>Összesen</i>		<i>19862</i>	<i>100,0%</i>

¹ A részletes adatfelvételi és módszertani leírást a melléklet tartalmazza.

A válaszadó neme	Férfi	9112	45,9%
	Nő	10750	54,1%
	<i>Összesen</i>	<i>19862</i>	<i>100,0%</i>
A válaszadó életkora	- 20 éves	2611	13,1%
	21-23 éves	7998	40,3%
	24-29 éves	5060	25,5%
	30 éves vagy idősebb	3142	15,8%
	Válaszhiány	1051	5,3%
	<i>Összesen</i>	<i>19862</i>	<i>100,0%</i>

Képzési jellemzők

A válaszadók kétharmada vesz részt alapképzésben, 18% az osztatlan képzésben tanulók aránya, s 15% a mesterképzésben tanulóké. A nappali munkarendben tanulók aránya 76%, míg a többi munkarend együttesen 24%-ot tesz ki. Az átlagosnál nagyobb a nem nappali munkarendű hallgatók aránya jogi képzésben (41%), pedagógusképzésben (40%), a sporttudományi területen (40%), valamint gazdasági képzésben (29%).

A válaszadó hallgatók 76%-a állami ösztöndíjas képzésben vesz részt, míg 24%-uk önköltséges képzésben. A költségtérítéssel hallgatók aránya az átlagosnál magasabb a jogi (73%) és a gazdaságtudományi (53%) képzési területen, továbbá a részidős képzésben (43%).

A válaszadó hallgatók között 34% azoknak az aránya, akik a képzésük elején állóknak tekinthetők, hiszen 2020-ban vagy 2021-ben kezdték meg tanulmányaikat. A képzésüket 2019-ben kezdők aránya 31%, míg 18% 2018-ban, további 17% pedig ezt megelőzően lépett be a kérdőív alapjául szolgáló képzésbe. A végzési évet tekintve 21% nyilatkozott úgy, hogy várhatóan 2021-ben befejezi a tanulmányait. (Ezek az adatok azért is fontosak, mert a kérdőív bizonyos kérdései csak a képzésük elején állókra, míg mások csak a képzés vége előtt állókra vonatkoztak.)

A tanulmányokban való előmenetel szempontjából fontos tudni azt, hogy a válaszadók 8%-a már megszakította, passzíválta valamikor a jelenlegi tanulmányait, s még ennél is többen vannak, akik valamilyen módon számolnak a késleltetett befejezéssel. Évhalsztást, rövidebb ideig tartó szünetet a tanulmányokban a válaszadók 8%-a tart többé-kevésbé valószínűnek, hosszabb idejű megszakítást vagy a tanulmányok félbehagyását 4% tervezi, míg szakváltást és intézményváltást ugyancsak 4-4% valószínűsít.

68% azoknak az aránya, akik biztosak abban, hogy a futó tanulmányaik során egyetlen passzív félévük sem lesz, míg 32% többé-kevésbé valószínűsít ilyet, tehát az időbeli végzés és a tanulmányok folytatása szempontjából a passzíválás tűnik a legvalószínűbb akadályozó tényezőnek. Amennyiben a négy lehetséges akadályt, hátráltató tényezőt együttesen nézzük, a hallgatók 60%-a mondta, hogy öt biztosan egyik sem érinti majd a tanulmányai során, míg a többiek egy vagy több lehetőség esetében kisebb-nagyobb valószínűséget adtak neki.

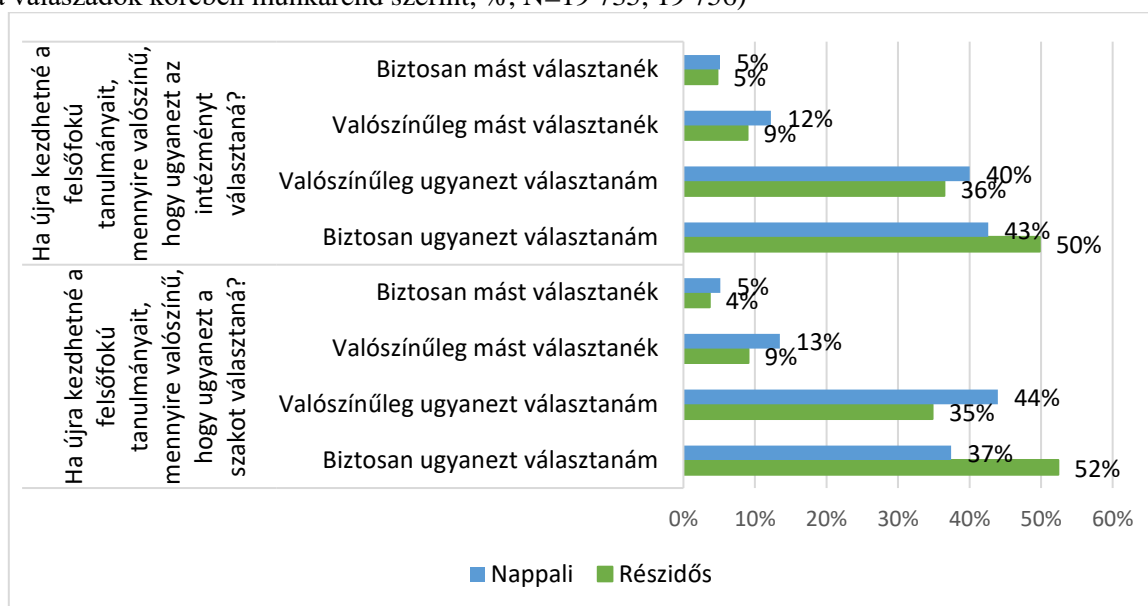
2. táblázat: Mennyire valószínű, hogy a jelenlegi tanulmányai során ...? (% , a válaszadók körében, N=19 688 - 19 731)

	(Szinte) biztos	Inkább igen	Inkább nem	Biztosan nem
...megszakítja a tanulmányait és ugyanezen a szakon intézményt vált?	2,2	1,7	14,9	81,1
...megszakítja a tanulmányait és más szakot kezd el tanulni?	2,2	1,9	13,6	82,3
...végleg, vagy hosszabb időre abbahagyja a tanulmányait?	2,4	1,8	13,1	82,7
...évet halaszt, rövidebb időre abbahagyja a tanulmányait?	2,9	4,9	23,9	68,3

A hallgatók túlnyomó többsége újra a jelenleg tanult szakot és ugyanezt az intézményt választaná. A nappali képzésben résztvevők valamivel kevésbé biztosak jelenlegi választásukban, mint a részidős képzésekben tanulók, de mind az intézmény, mind a szak újraválasztási aránya körükben is 80% feletti.

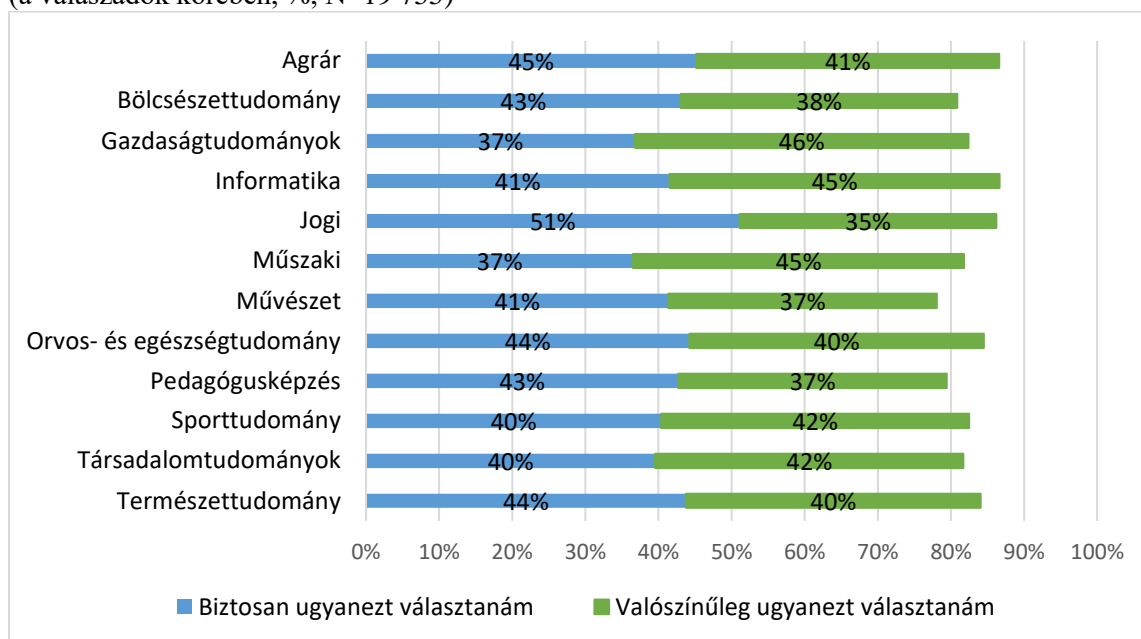
1. ábra. A szak és az intézmény újraválasztása

(a válaszadók körében munkarend szerint, %, N=19 735, 19 756)

A szakhoz való ragaszkodást képzési területek szerint vizsgálva az látható, hogy a jogi képzési területen tanulók ragaszkodnak leginkább a jelenleg tanult szakhoz, de az agrár- és az informatikai képzési területeken, továbbá az orvos- és egészségtudomány területén tanulók is az átlagosnál biztosabbak abban, hogy ismét a tanult szakot választanák.

2. ábra. A szakot biztosan vagy valószínűleg újválasztók aránya képzési terület szerint (a válaszadók körében, %, N=19 755)

Szervezeti tagság

Minden ötödik válaszadó kollégista, 5%-uk pedig szakkollégista. Amennyiben azonban csak a nappali munkarenden tanulókat vizsgáljuk, 23% a kollégisták aránya és 6% a szakkollégistáké. A hallgatókat egyetemi programokhoz, szervezetekhez való kapcsolódásukról, közéleti tagságukról kérdezve azt találtuk, hogy a legtöbben kutatási feladatokban, projekteknél vesznek részt (TDK, kutatócsoport), illetve egyetemi sport, kulturális illetve egyéb csoport tagjai, közel 4% tevékenykedik valamilyen hallgatói érdekképviselőben, 2% pedig egyetemi tehetséggondozó programban.

Amennyiben a kollégiumi tagságon kívül a többi választ együttesen vizsgáljuk, azt találjuk, hogy a hallgatók negyede vesz részt valamilyen (egyetemi léthez kötődő) szervezet munkájában, vagy végez kutatási feladatokat, tagja tehetséggondozó illetve szakkollégiumi programnak. A legtöbben a felsoroltak közül egynek a résztvevői. A férfiak aktívabbak e téren valamivel (25%), mint a nők (21%). A nappali munkarendűek körében is gyakoribb e plusz feladatok vállalása (28%), mint a részidős hallgatók körében (8%). A nappali munkarendűeket részletesebben vizsgálva, közülük az osztatlan képzésbe járók a legaktívabbak (40%), a mesterképzéseseken belüli arány 33% volt, míg az alapképzésre járók között 23%, s a kollégisták is gyakrabban jelölték közülük bármelyik válaszlehetőséget (41%), mint a nem kollégisták (23%).

3. táblázat: Egyetemi szervezeti tagság, csoporthoz tartozás (% , a válaszadók körében, N=19 326 – 19 573)

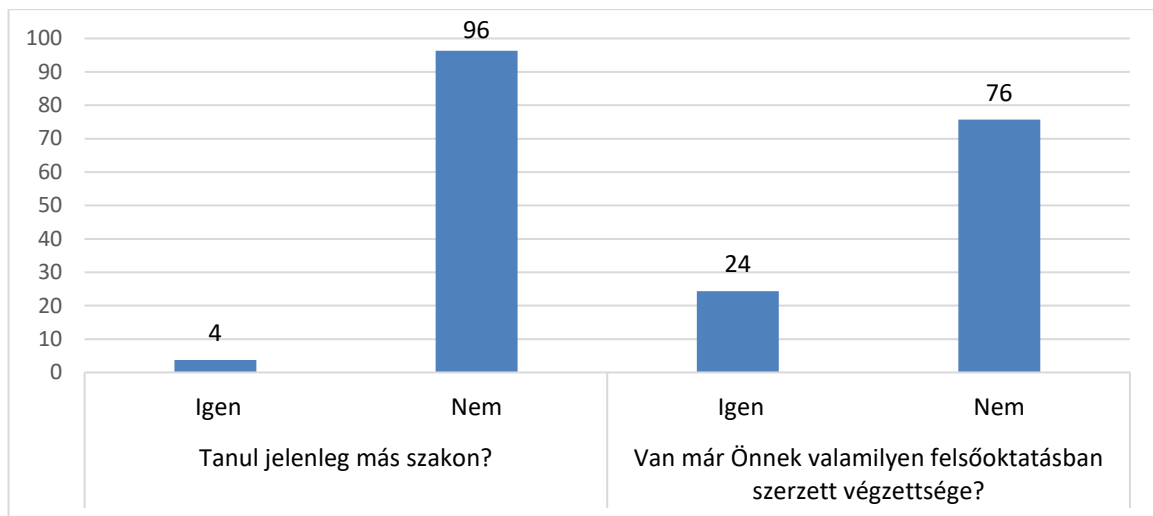
	Igen	Nem
Kollégista	18,2	81,8
Szakkollégista	5,0	95,0
Kutatócsoport tagja, TDK-részvevő	9,0	91,0
Tehetséggondozó program résztvevője	2,5	97,5
HÖK vagy egyéb hallgatói érdekképviselőt tisztviselője	3,8	96,2
Egyetemi sport/kulturális csoport (pl. tánckör, zenekar, énekkar stb.) tagja	4,4	95,6
Egyéb egyetemi csoport, szervezet tagja	8,8	91,2

Egyéb tanulmányok

A hallgatók 4%-a tanul jelenleg másik szakon is, s több mint egyötödüknek van már valamilyen felsőfokú végzettsége. Ez utóbbi csoportban értelemszerűen a mesterképzéses hallgatók aránya a legmagasabb, de az alapképzésben vagy osztatlan képzésben tanulók egytizede is már a második (vagy többedik) felsőfokú végzettségéért tanul. Míg a nappali munkarendűek 16%-ának, a részidős vagy távoktatási képzésben tanulók 51%-ának nem a jelenlegi lesz az első felsőfokú végzettsége. Az átlagosnál valamivel többen vannak a nők között azok, akiknek már van felsőfokú végzettségük (26%), mint a férfiak között (22%), s értelemszerűen minél idősebb hallgatóról van szó, ez annál valószínűbb, a 30 év felettieknek már az 60%-a tartozik ebbe a körbe.

A mesterképzésben tanulók 83%-ának alapképzésben szerzett végzettsége van, 6%-uk másik mesterképzésben, 5%-uk főiskolai, 3%-uk pedig hagyományos egyetemi képzésben szerzett végzettséget, míg néhányan más végzettségi formákat jelöltek meg. Az alapképzésben tanulók és valamilyen felsőfokú végzettséggel rendelkezők 47%-a egy másik alapképzésben szerzett végzettség birtokosa, 24% szerzett végzettséget felsőfokú szakképzésben/felsőoktatási szakképzésben, 9%-uk főiskolai, 7%-uk pedig egyetemi képzésben, míg 7%-uknak már mesterképzéses végzettsége is van. A jelenleg osztatlan képzésben tanulók és más felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében azok tábora a legnépesebb, akik alapképzéses diplomával bírnak (60%), 17% mesterképzésben, 8% főiskolai képzésben, 4% pedig egyetemi képzésben szerzett végzettséget.

3. ábra: Párhuzamosan végzett felsőfokú tanulmányok és megelőző felsőfokú végzettség (% , a válaszadók körében, N=19 769; 19 537)

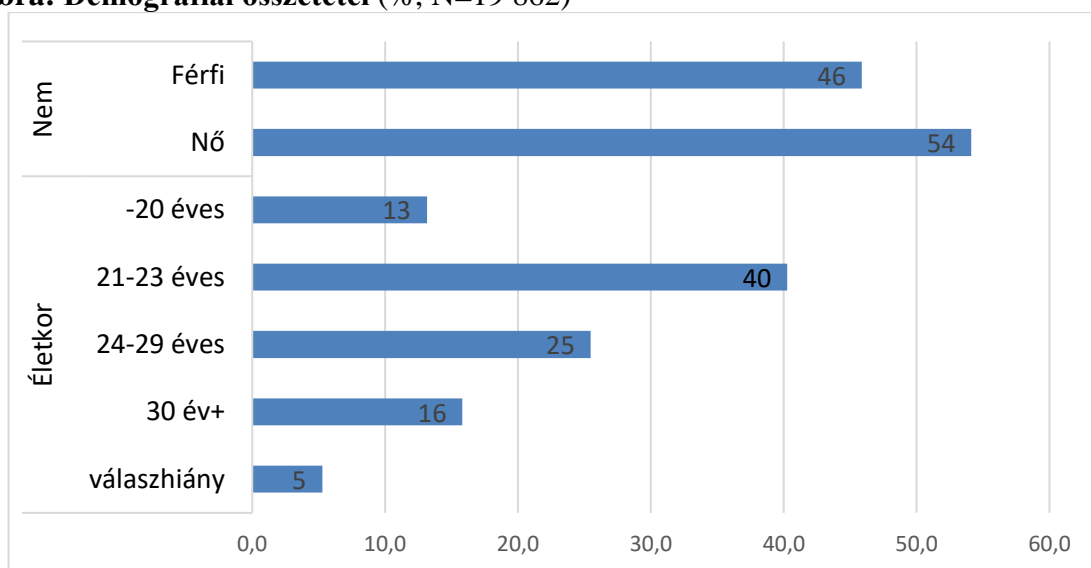

Demográfiai és társadalmi összetétel

A válaszadók 54%-a nő, 46%-a férfi, az átlagéletkor pedig 25,6 év volt a hallgatók körében. Az életkori összetételt tekintve a legnagyobb csoportot (40%) a 21-23 évesek adják, a hallgatók 26%-a pedig 24-29 éves. A legfeljebb 20 évesek aránya 13%, 16% pedig 30 éves vagy ennél idősebb. A kérdőívet kitöltők 5%-a nem válaszolt az életkorát illető kérdésre.

Az életkori összetételt tekintve munkarend szerint mutatkozik a legnagyobb eltérés, amit az is jelez, hogy a részidős képzésben tanulók átlagéletkora 34,1 év, míg a nappali képzésben tanulóké 22,8 év. Természetesen a vizsgált három képzési szint esetében is látszik eltérés, a mesterképzésben a legmagasabb az átlagéletkor (29,6 év), míg alapképzésben 25 év, osztatlan képzésben 24 év. A képzési területek közül a pedagógusképzésben és a jogi képzésben vannak a legnagyobb arányban (25% felett) 30 éves vagy ennél idősebb hallgatók.

4. ábra: Demográfiai összetétel (% , N=19 862)

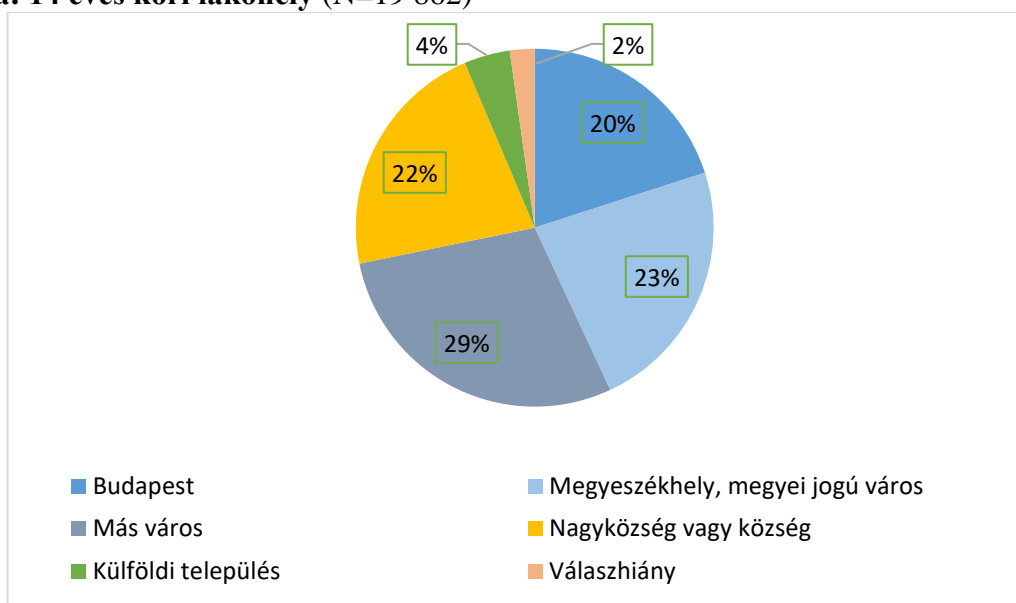

A válaszadók 10%-a házaspárban, 33%-uk él tartós párkapcsolatban vagy élettársi kapcsolatban, 56%-uk egyedülálló, további 1% pedig elvált. A 18 év alatti gyermekkel rendelkezők aránya átlagosan 9% (a nappalis hallgatók körében 1%, a részidős képzésben tanulók körében 31%).

A hallgatók családi hátterére vonatkozó információk közül a 14 éves kori lakóhelyet és a szülők iskolai végzettségét vizsgáltuk. A hallgatók egyötöde élt a fővárosban 14 éves korában, 23% valamely nagyobb városban (megyeszékhelyen), 29% kisebb városban, míg 22% községben lakott. A gyermekkorukban külföldön lakók aránya 4% volt, 2% pedig nem válaszolt erre a kérdésre. Míg a munkarend és a képzés szintje szerint nincs szignifikáns eltérés a gyermekkori lakóhely vonatkozásában, a képzési területek közötti eltérés jelentősebb: a vidéki, ezen belül a községekből érkező hallgatók magasabb arányát figyelhetjük meg a pedagógusképzésben és az agrárképzésben.

5. ábra: 14 éves kori lakóhely (N=19 862)

A szülők iskolai végzettség szerinti mintázata azt mutatja, hogy az anyák között több a felsőfokú végzettségű, illetve az érettségizett, s kevesebb a szakmunkás végzettségű, mint az apák esetében. A két szülő iskolai végzettségét együttesen vizsgálva azt találjuk, hogy a válaszadó hallgatók 87%-a olyan családból származik, ahol legalább az egyik szülő rendelkezett érettségivel, 57% pedig azoknak a hallgatóknak az aránya, akinek az esetében legalább az egyik szülő felsőfokú végzettségű volt a hallgató 14 éves korában. A pedagógusképzésben tanulók esetében a szülők iskolai végzettsége az átlagosnál alacsonyabb, 22%-uk olyan családból származik, ahol egyik szülő sem rendelkezett érettségivel, 57% esetében pedig nem volt diplomás szülő, ami egyértelműen arra mutat, hogy a pedagógusképzés a társadalmi mobilitást tekintve a legnyitottabb képzési terület, az itt tanulók a végzést követően az átlagosnál jóval nagyobb arányban lesznek elsőgenerációs értelmiségiek, mint más képzési területek hallgatói.

4. táblázat: A szülők iskolai végzettsége a kérdezett 14 éves korában (%) , N=19 862)

	Apa	Anya
Legfeljebb 8 általános	3,4	4,0
Szakmunkásképző, szakiskola (érettségi nélkül)	23,8	12,5
Érettségit adó középiskola (gimnázium, szakközépiskola)	27,4	33,7
Főiskola, egyetem	39,5	46,3
Nem tudja, nem ismerte, nem élt	3,0	0,8
Nem válaszolt	2,9	2,8

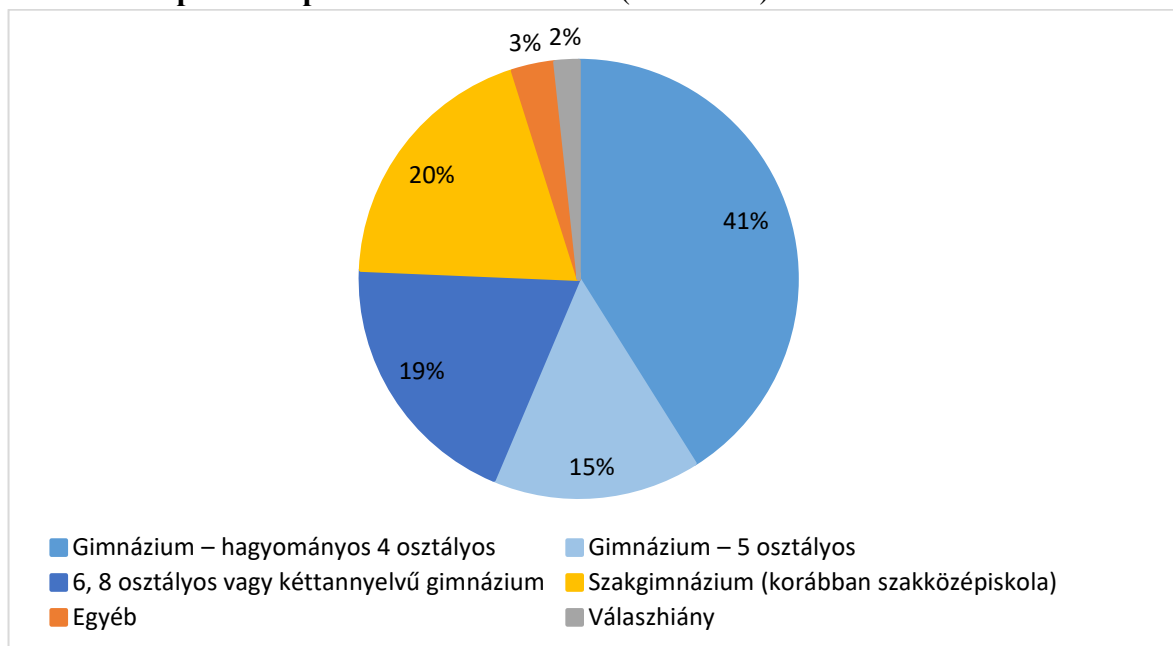
A kérdésre válaszoló hallgatók 39%-a jelezte, hogy van olyan közvetlen családtagja, aki azon a szakterületen dolgozik, szerzett végzettséget, mint amelyen a hallgató jelenleg tanul. A kapcsolódó területen dolgozó, szakmát szerző felmenők, családtagok között a leggyakrabban valamely távolabbi vagy oldalági családtag szerepel (18%), 11% esetében csak a szülők, 3% esetében csak a nagyszülők, míg 6% esetében mind a szülők, mind a nagyszülők között van hasonló szakterületen végzett illetve dolgozó családtag. A szakmák (tágabb) családon belüli átörökítése gyakoribb azok esetében, ahol van felsőfokú végzettségű szülő (46%), s különösen gyakori a pedagógusképzésben tanulók esetében (48%), továbbá az orvos- és egészségtudományi területen (48%), a műszaki (44%) és a gazdaságtudományi képzésben (42%).

Középfiskolai tanulmányok

A válaszadó hallgatók egyötöde érettségizett szakgimnáziumban (régebbi nevén szakközépfiskolában), 77%-uk gimnáziumban, míg néhányan más intézménytípusban vagy külföldön. A túlnyomó többség tehát gimnáziumi háttérrel vágott bele a felsőfokú tanulmányokba.

A részüdős hallgatók körében arányaiban magasabb a szakgimnáziumokban végzetek részaránya (35%), mint a nappali képzésben tanulók körében (15%). Ugyancsak megfigyelhető, hogy a két, érettségire közvetlenül épülő képzési forma közül a szakgimnáziumokban érettségizettek aránya alapképzésben jóval magasabb (23%), mint osztatlan képzésben (9%). A hat- és nyolcosztályos vagy kéttannyelvű képzésben érettségizettek aránya az átlagosnál magasabb az osztatlan képzésben tanulók között. A képzési területek közül az átlagosnál magasabb arányú szakgimnáziumi háttér jellemző a művészeti képzési területen (31%) és az informatika-képzésben (27%).

6. ábra: Középiskola típusa szerinti összetétel (N=19 862)

A nyelvismeret, nyelvtudás vizsgálata a hallgatók esetében nem csupán azért fontos, mert a nyelvvizsga a diploma kiadásának feltétele, hanem azért is, mert képet ad arról, hogy milyen szintű nyelvtudással felvértézve vesznek részt a hallgatók a felsőoktatásban, mennyire lehet építeni az idegen nyelvi ismeretekre a tananyag átadása során, illetve milyen munkaerőpiaci lehetőségekkel, akadályokkal számolhatunk e téren. A nyelvismeret vizsgálatát nem szűkítettük le a hivatalos nyelvvizsga bizonyítvány meglétének vizsgálatára, hanem – némileg szubjektívebb módon – a nyelvismeret szintjének egy skálán terjedő értékelését kértük a hallgatóktól oly módon, hogy minden, általunk felsorolt idegen nyelv esetében a legalsó értékelési fok a „nem ismeri”, a legfelső pedig az „anyanyelvi szinten ismeri” kategóriának feleljen meg.

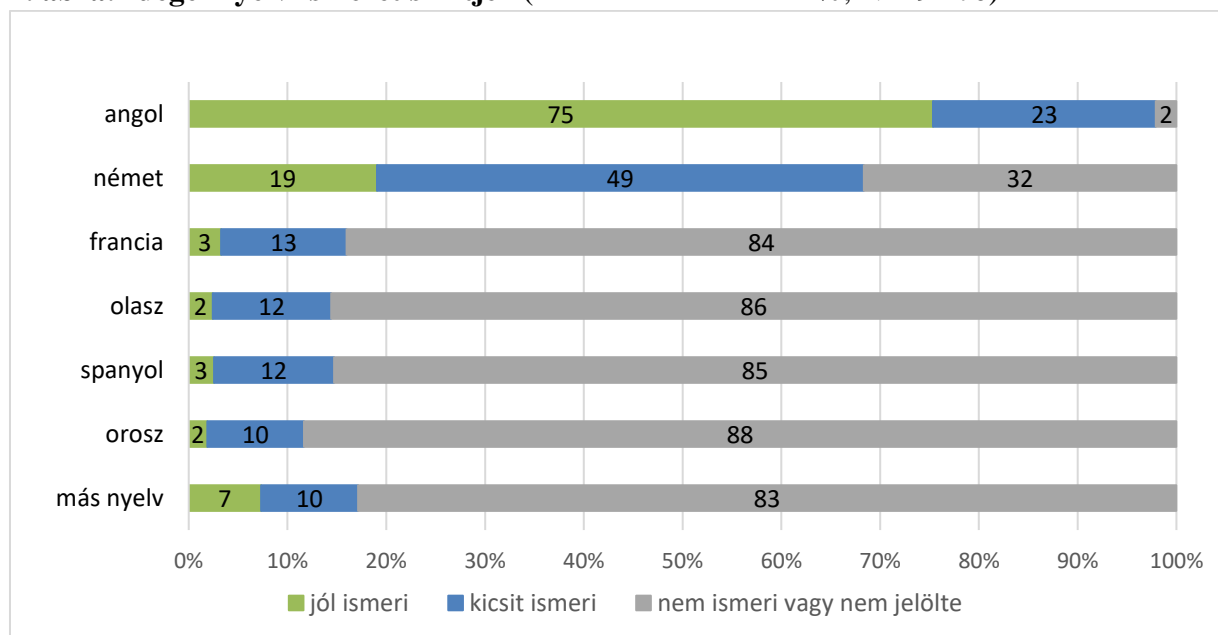
5. táblázat: Az idegen nyelvtudás szintje (a kérdésre válaszolók körében, %, N=19 470)

	Nem ismeri (1)	2	3	4	Nagyon jól ismeri (5)	Anyanyelve	Nem válaszolt
Angol	1,8	6,1	16,4	30,3	44,2	0,8	0,3
Német	30,3	27,8	21,5	11,1	7,4	0,5	1,4
Francia	81,2	8,4	4,3	1,8	1,3	0,2	2,8
Olasz	82,8	8,6	3,4	1,4	0,8	0,2	2,8
Spanyol	82,4	8,4	3,8	1,4	0,9	0,2	2,9
Orosz	85,5	7,7	2,1	0,9	0,5	0,5	2,9
Más idegen nyelv	77,6	5,8	4,0	2,5	2,6	2,2	5,2

A hallgatók körében az angol nyelv legalább alapszintű ismerete nagyon gyakorinak mondható, a válaszadók 98 százaléka ismeri valamilyen szinten ezt a nyelvet, ezen belül saját bevallásuk szerint kétharmaduk jól vagy nagyon jól ismeri. Valamilyen szintű német nyelvismerettel a hallgatók 68 százaléka bír, s ezen belül bő egynegyednyi a nyelvet jól vagy nagyon jól ismerők aránya. A többi felkínált nyelv (orosz, spanyol, olasz, francia) ismertsége 12-16 százalékos.

közötti, közülük a franciáé a legnagyobb, de a nyelvet jól ismerők aránya mind a négy nyelv esetében alacsony.

7. ábra: Idegennyelv-ismeret szintje* (a válaszadók körében %, N=19 470)

* A nyelvtudás szintjének meghatározásakor az ötfokú skála felső két kategóriáját és az anyanyelvi szintű ismeretet soroltuk a „jól ismeri” kategóriába.

Amennyiben a nyelvtudás szintjét is figyelembe vesszük, akkor kirajzolódnak képzési területek illetve a hallgatók egyéni jellemzői szerinti eltérések is, legalábbis a leggyakrabban megjelölt nyelvek esetében.

Összességében a hallgatók 84%-a sorolható abba a csoportba, amelynek a tagjai legalább egy nyelv esetében „magas szintű” ismeretet jelöltek, ezen belül azoknak az aránya a legjelentősebb, akik az angol nyelv kapcsán tették ezt. Gyakrabban tartoznak ide a nappali munkarendű hallgatók (88%), mint a részidős és egyéb képzésben résztvevők (69%). Azokra is inkább jellemző a nyelvtudás e szintje, akiknek legalább egyik szülője felsőfokú végzettségű (90%), továbbá azok, akik gimnáziumban érettségiztek, különösen, ha a képzés nyelvi előkészítő évvel párosult, illetve hat- vagy nyolcévfolyamos formában valósult meg, míg a szakgimnáziumból/szakközépiskolából érkezőknek csupán a 67 százaléka rendelkezik valamelyik nyelvből közepesenél jobb nyelvtudással. Előnyben vannak a nyelvtudást illetően azok is, akik városokban nőttek fel a községekben lakókhöz képest. Magasabb szintű, a felsőoktatási tanulmányok során is hasznosítható nyelvismerettel az egyes képzési területek közül a sporttudományok és a pedagógusképzés hallgatói rendelkeznek a legkevésbé, de a művészet/művészetközvetítés és az agrár képzésben résztvevők is az átlagosnál ritkábban jelöltek magas szintű nyelvtudást.

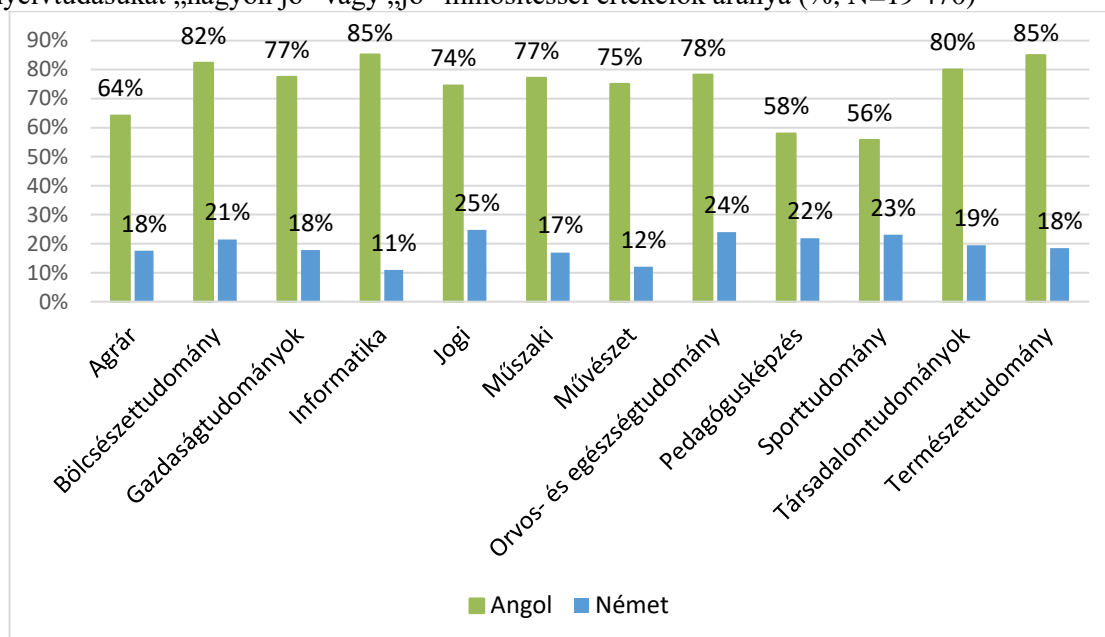
A két nagy nyelv – az angol és a német – közötti eltérés is jelentős. A nappali képzésben tanuló hallgatók magabiztos nyelvismerete különösen az angol esetében feltűnő (angol nyelv: 81%, német nyelv: 20%), a részidős képzésekben tanulóknál az eltérés kisebb (angol nyelv: 57%, német nyelv: 16%). Az angol nyelv esetében a felsőfokú végzettségű szülőkkel rendelkezők 83%-a tekinthető magabiztos nyelvtudásúnak, míg a németnél 21%, ugyanakkor a felsőfokú

végzettséggel nem rendelkezőknél itt is kisebb az eltérés a két nyelv között (angol: 65%, német: 17%).

Magas szintű angol nyelvismeretről számoltak be a bölcsészettudomány, a természettudomány és az informatika képzési terület hallgatói, míg német nyelvből a bölcsészettudományok mellett a pedagógusképzés, az orvos- és egészségügyi tudományok valamint a jogi képzési terület hallgatói is az átlagosnál magasabb arányban jelezték megítélésük szerint jó nyelvtudást.

8. ábra. A hallgatók angol illetve német nyelvismerete képzési területi bontásban

A nyelvtudásukat „nagyon jó” vagy „jó” minősítéssel értékeltők aránya (% , N=19 470)

Továbbtanulási motiváció, szak- és intézményválasztás

A tanulmányuk elején állóktól (a kérdőív alapjául szolgáló felsőoktatási tanulmányokat 2020-ban vagy 2021-ben kezdőktől) a felsőfokú képzésben való részvétel motivációiról is érdeklődtünk. Külön kérdésblokk vonatkozott az érettségire épülő képzéseket kezdőkre és a mesterképzésben továbbtanulókra, ezért azokat külön elemezzük.

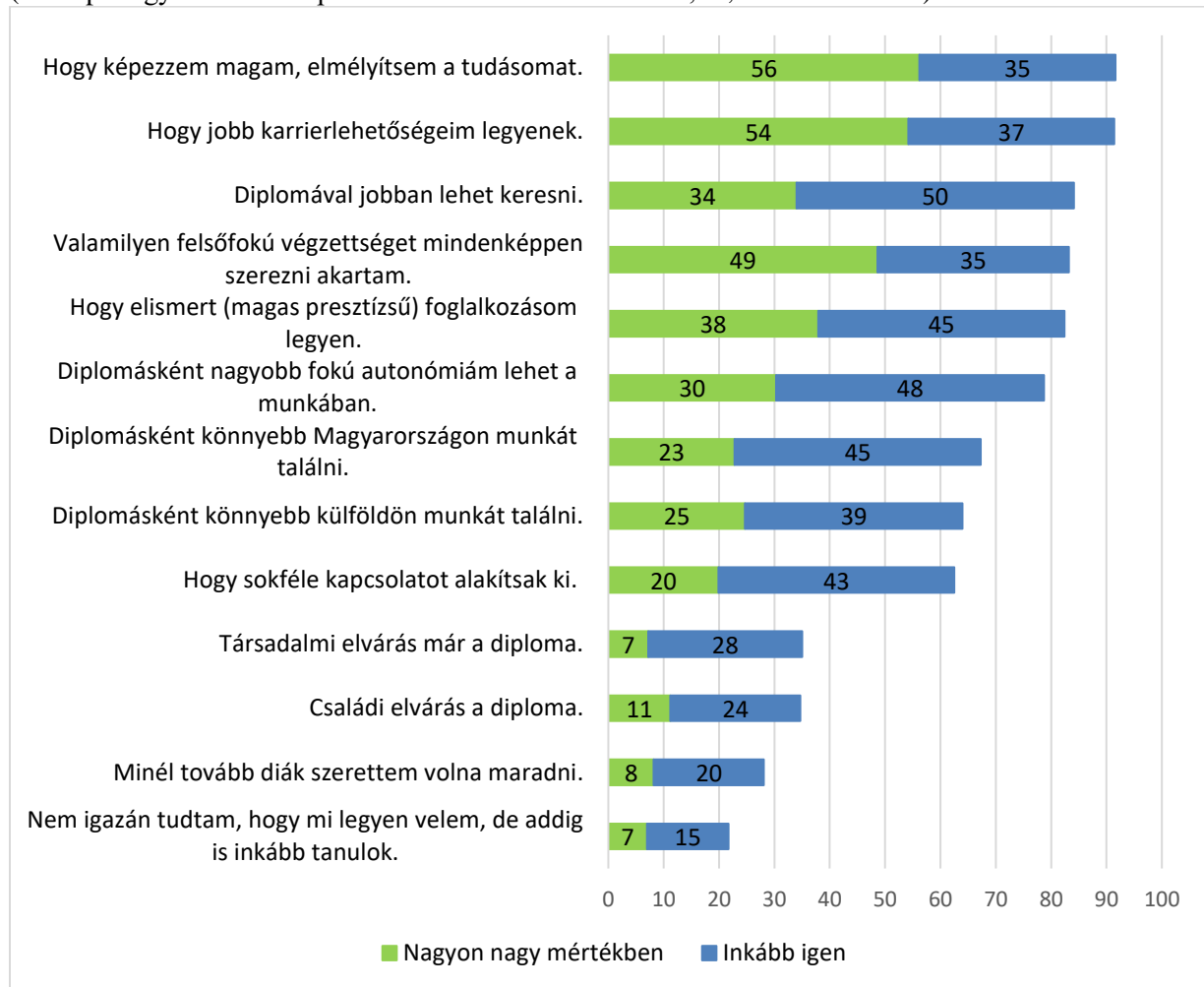
Az alap- és osztatlan képzés elkezdésének motivációi

A kérdőívet összesen 4827 olyan alap- vagy osztatlan képzésben tanuló hallgató töltötte ki, aki megfelel a feltételnek, azaz a tanulmányait 2020-ban vagy annál később kezdte (túlnyomó többségük - 97% - 2020-ban). 84%-uk alapképzésben, 16%-uk osztatlan képzésben tanul.

A diplomaszerzési motivációk között szinte fej-fej mellett a tudásvágy és a jobb karrierlehetőség szerepel az élen, de előkelő helyen áll önmagában a diplomaszerzés vágya is, ami arra utal, hogy sokakat a diplomaszerzésben nem valamilyen konkrét szakma, szaktudás megszerzése, hanem általában a felsőfokú végzettség megszerzésének a lehetősége is motivál.

9. ábra. A diplomaszerzés motivációi alap- és osztatlan képzésben

(az alap- vagy osztatlan képzést kezdő válaszadók körében, %, N=4713 – 4736)

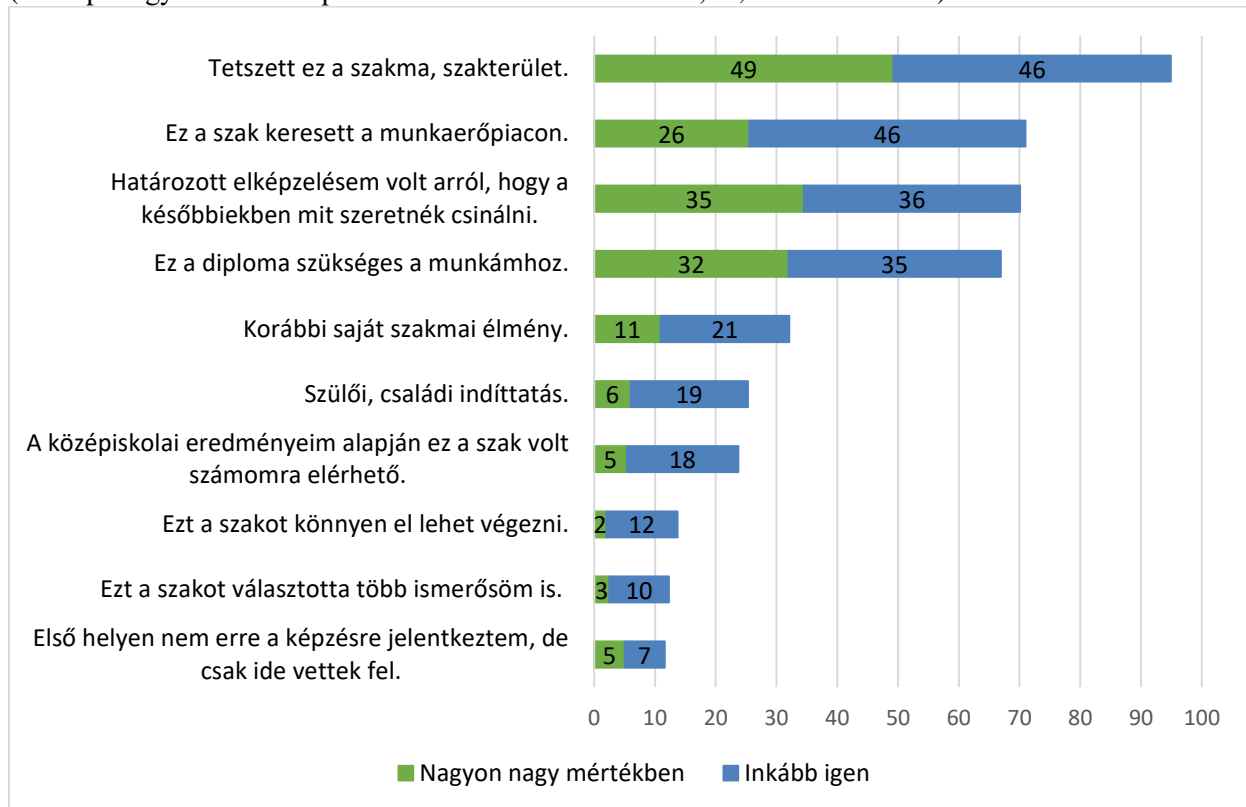

Amennyiben az eltéréseket képzési terület szerinti bontásban vizsgáljuk, kirajzolódik néhány eltérés. A diplomaszerzés munkaerőpiaci hozadékára utaló állításokat a gazdaságtudományok, a jogi, az informatikai és a műszaki képzési területen tanulók hangsúlyozták inkább, míg az átlagosnál jóval kevésbé azok, akik pedagógusképzésben vesznek részt. A tudásszerzés lényegében képzési területtől függetlenül mindig az első helyek valamelyikén szerepelt, de különösen a művészet/művészetközvetítés, az orvos- és egészségtudomány területén tanulók tartották az átlagosnál fontosabbnak ezt a szempontot. A bölcsészettudomány, a társadalomtudomány és a gazdaságtudományok területén tanulók a motivációk közül az átlagosnál gyakrabban jelölték meg a családi, társadalmi elvárásokra utalókat.

A diplomaszerzési motivációk mellett a szak- illetve intézményválasztásról is kérdeztük az alap- illetve osztatlan képzést kezdőket. A szakválasztás esetében az adott szakma, szakterület iránti pozitív attitűd áll az első helyen, de megjelennek a munkaerőpiaci szempontok is. A családi indíttatás és a korábbi saját szakmai élmény is szerepet játszik, igaz az előzőeknél jóval kisebb arányban. A kényszerválasztás nagyon ritka, amint az is, hogy valaki a szak vélt könnyű elvégezhetősége vagy a barátok, ismerősök miatt döntött az adott képzés mellett.

10. ábra. A szakválasztás motivációi alap- és osztatlan képzésben

(az alap- vagy osztatlan képzést kezdő válaszadók körében, %, N=4698 – 4722)

Képzési területek szerint megvizsgálva néhány állítás elfogadottságát, szembetűnő, hogy az orvosi, egészségügyi és a pedagógusképzésben tanulók az átlagosnál jóval gyakrabban jelölték meg azt a szempontot, hogy „*ez a diploma szükséges a munkámhoz*”. A két szakterületen tanulók, továbbá a művészeti és a sporttudományi képzésben résztvevők választották a legnagyobb arányban azt az állítást is, hogy „*határozott elképzelésem volt arról, hogy a későbbiekben mit szeretnék csinálni*”. A szak munkaerőpiaci keresettsége az informatika képzési területen tanulók körében jelenik meg legnagyobb arányban a szakválasztás indokai között, a korábbi saját szakmai élmény pedig a sporttudományi területen tanulók körében.

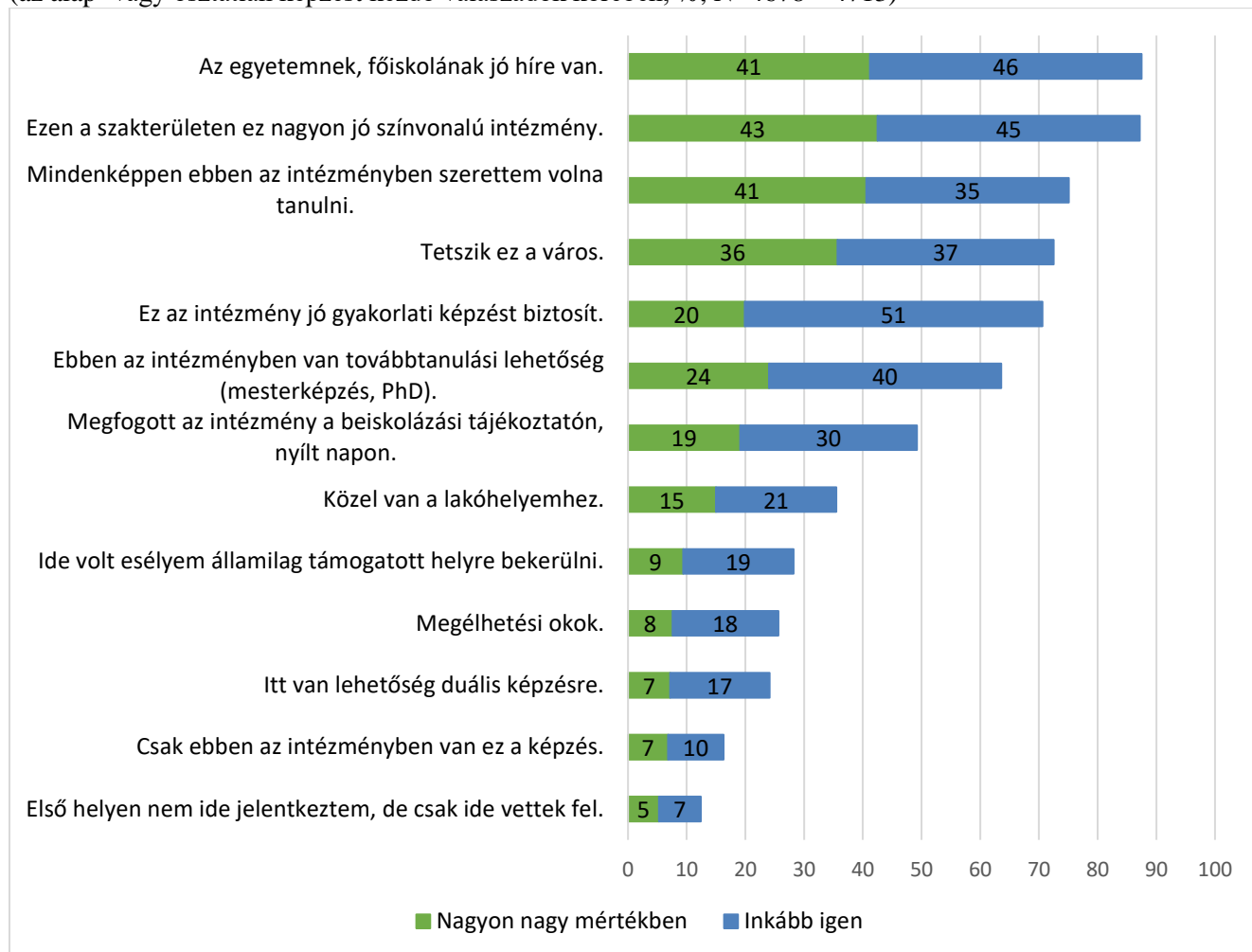
Az intézményválasztás motivációi között egyértelműen az intézmény jó hírneve, a képzés színvonala tekinthető a legfontosabb szempontnak, de emellett sokak számára szerepet játszik az is, hogy az intézmény mely városban található. A továbbtanulási és a munkaerőpiaci szempontokat kicsit kevesebben jelölték fontos vagy nagyon fontos döntési szempontként az intézmény kiválasztásával kapcsolatban. A lakóhely közelsége és a megélhetési szempontok, beleértve azt is, hogy valakinek csak az adott intézményben volt lehetősége államilag támogatott képzésre bekerülni, szintén kevésbé voltak döntőek egy adott intézmény választásakor. A lakóhely közelsége összességében kissé fontosabb a részidős képzésben résztvevők számára, míg a jó hírnév és a színvonal a nappali képzésben tanulók számára. A nyílt napon kapott tájékoztatás is a nappali képzésre járók körében bírt inkább befolyásoló erővel, s őket befolyásolták jobban az intézményen belüli jövőbeli továbbtanulási lehetőségek is.

A lakóhely közelsége, mint választási szempont, a művészeti képzésben bírt a legkisebb jelentőséggel, viszont a gyakorlati képzés jelentőségét valamennyi képzési terület közül az itt

tanulók hangsúlyozták a leginkább. A képzések unikális jellege is gyakran tereli a művészeti képzést választókat egy konkrét intézmény felé, s a MATE létrejöttével 2021-ben az agrár képzések kapcsán is sokan jelölték meg azt a válaszlehetőséget, hogy „*csak ebben az intézményben van ez a képzés*”.

11. ábra. Az intézményválasztás motivációi alap- és osztatlan képzésben

(az alap- vagy osztatlan képzést kezdő válaszadók körében, %, N=4678 – 4713)

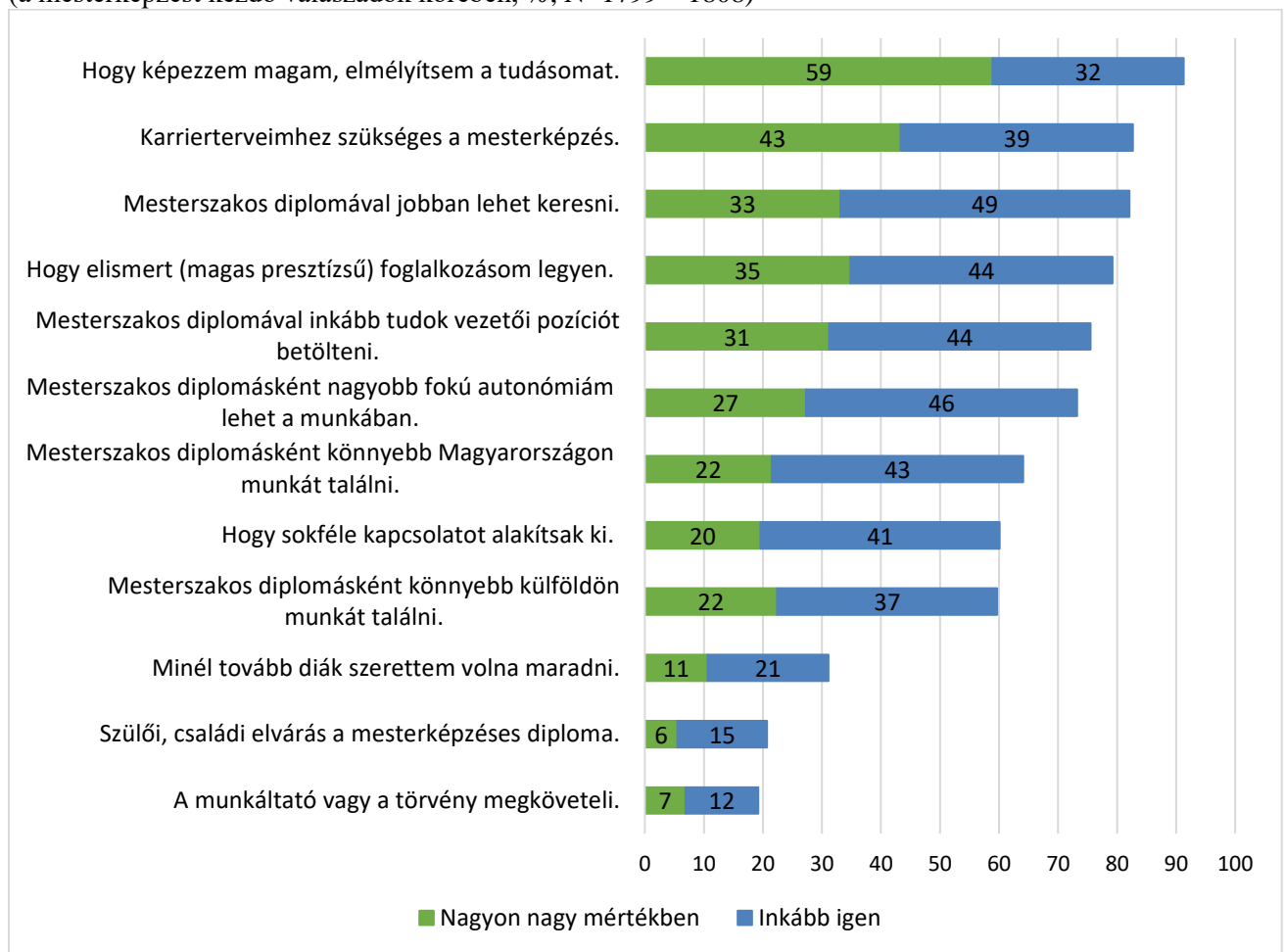

A mesterképzés elkezdésének motivációi

A mesterképzésüket a kérdés évében, vagy az azt megelőző évben kezdők (N=1917) továbbtanulási motivációi között az első helyen a tudásszerzés állt, ami az érintettek 91%-ánál a fontos vagy nagyon fontos szempontok között szerepelt. Ezt a munkaerőpiaci szempontok (magasabb fizetés, jobb karrierkilátások, vezetői pozíció) követik, amelyeket a válaszadók 79-82%-a tartott fontos vagy nagyon fontos szempontnak. Az általunk felsorolt munkaerőpiaci szempontokat egészítik ki azok az egyéb válaszok, amelyek arra utalnak, hogy egy adott szakterületen a hallgatók az alapképzést úgy ítélték meg, hogy az nem elegendő a megfelelő elhelyezkedéshez, a megfelelő pozíció eléréséhez, mások pedig a doktori képzés feltételeként tekintenek a mesterképzésre. Legkevésbé a munkáltatói illetve családi elvárások jellemzőek a mesterképzésben való továbbtanulásra, s ugyancsak keveseket motivált kifejezetten az a tény, hogy ezáltal meghosszabbítsák diákéveiket.

12. ábra. A mesterképzésben való továbbtanulás motivációi
(a mesterképzést kezdő válaszadók körében, %, N=1799 – 1808)

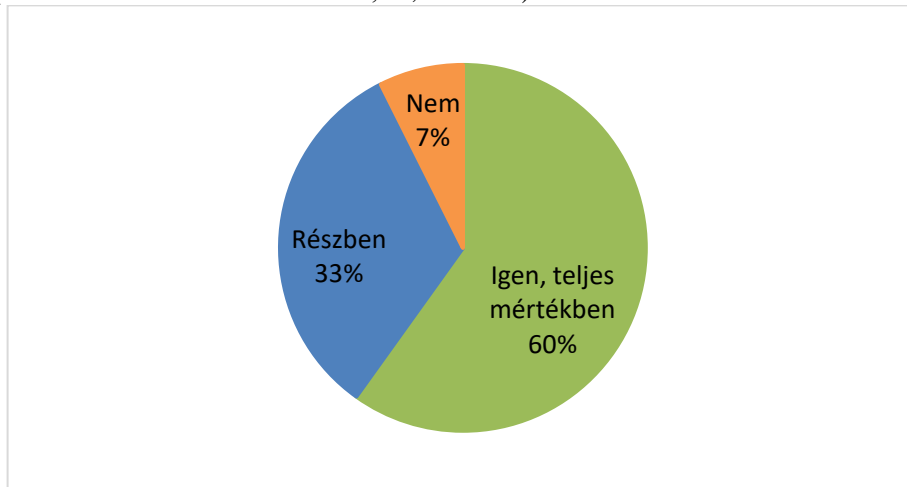

A válaszadók 60%-a válaszolt úgy, hogy a megkezdett mesterképzéses tanulmányai teljes egészében kapcsolódnak a korábbi képzéséhez, 33% azoknak az aránya, akiknek a képzési területe részlegesen kapcsolódik a korábbi tanulmányaihoz, s mindössze 7% tanul valami teljesen mást.

Azok, akik gazdasági vagy jogi területen vesznek részt mesterképzésben, az átlagosnál gyakrabban jelezték, hogy szakterületet váltottak, vagy némileg rokon, de nem azonos szakterületet választottak, az ezeken a képzési területeken mesterképzésben tanulók mindössze 45 illetve 33%-a jelzett teljes szakterületi egyezést. A társadalomtudományi illetve az egészségügyi mesterképzési szakokon tanulók közül minden második hallgató részleges kapcsolódást jelzett a korábbi tanulmányok szakterületével. Nagyon erős szakterületi kapcsolódás jellemzi ugyanakkor a sporttudományi és a természettudományi képzéseket, ezekre a mesterképzésekre kevesen jelentkeztek illetve jutottak be nem azonos szakterületen szerzett előzetes végzettséggel.

13. ábra. A mesterképzésben kezdett tanulmányok szakterületi kapcsolódása a korábbi felsőfokú végzettséghez

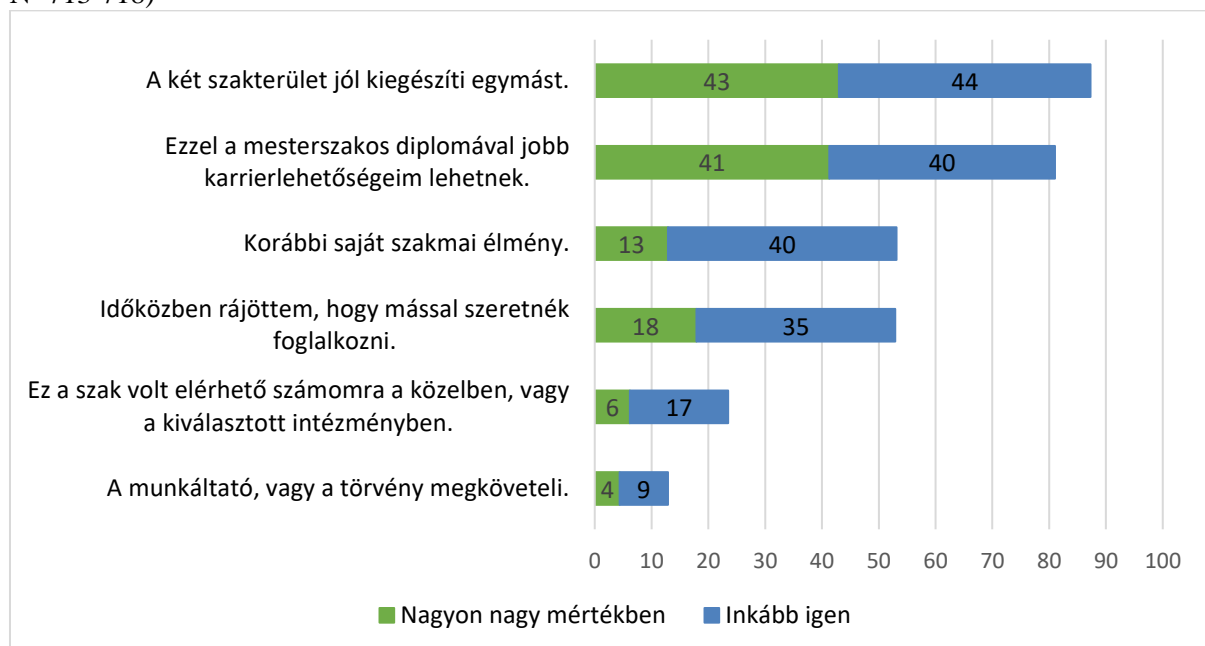
(a mesterképzést kezdő válaszadók körében, %, N=1807)

A részleges szakterületi kapcsolódást jelzőktől illetve a teljesen más területen mesterképzésben továbbtanulóktól a váltás okairól is érdeklődtünk. A válaszokból az derül ki, hogy szinte kizárólag karrierszempontok magyarázzák a döntést, a leggyakrabban azért történt (részleges) váltás, mert ezáltal a hallgató jobb munkaerőpiaci pozíciót remélt. Sokszor azonban a váltás során rokon területekről vagy egymáshoz jól kapcsolódó végzettségekről van szó, amit az is mutat, hogy a területet (részlegesen) váltók 87%-a azzal érvelt, hogy a két tanult terület jól kiegészíti egymást. Valamivel kevesebben vannak, akiknél a váltás oka elsősorban az volt, mert a korábbi diploma nem vagy csak részben felelt meg munkavállalási szándékuknak illetve a munkáltatói elvárásoknak, esetleg változtak a karrierelképzeléseik, preferenciáik.

14. ábra. A képzési terület-váltás okai mesterképzésben

(a korábbi képzéstől (részben) eltérő szakterületen mesterképzést kezdő válaszadók körében, %, N=713-718)

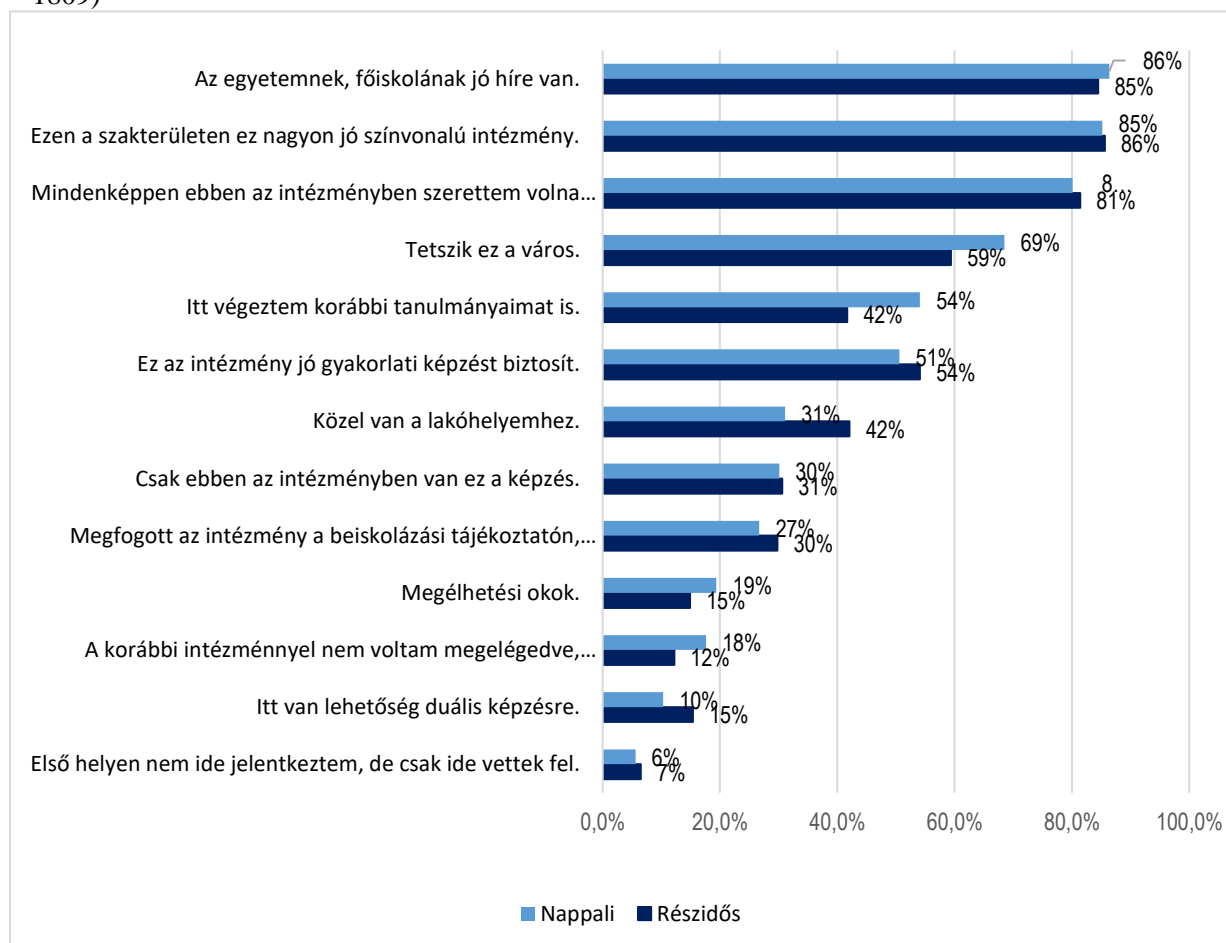

A mesterképzésben tanulmányokat folytatókat az intézményválasztással, illetve az intézményváltással kapcsolatban is kérdeztük. A válaszadók valamivel több mint fele (52%) ugyanabban az intézményben tanul, ahol korábban is végzettséget szerzett, míg 48%-uk más intézményben kezdett mesterképzéses tanulmányokat. Az ugyanahhoz az intézményhez ragaszkodók aránya az átlagosnál magasabb az agrár, az informatika, a műszaki és a természettudományi képzési terület mesterszakjain tanulók körében, továbbá a sporttudományok terén. A nappali képzésben tanulók is gyakrabban tanulnak ugyanabban az intézményben mesterképzésen, mint a részidősök, ami összefüggésben lehet azzal is, hogy a nappali képzésre tipikusan az alapképzés befejezése után rövid idő elteltével kerül sor, míg a részidős mesterképzéseket kezdők jellemzően idősebbek, akik élethelyzetükből adódóan gyakran a lakóhelyük közelében keresnek felsőoktatási intézményt. Míg a nappali munkarendű mesterképzésben részt vevők 58%-a ugyanabban az intézményben tanul, mint korábban, addig a részidős mesterképzésben részt vevők 41%-ára igaz ez.

Az intézményválasztási szempontokat vizsgálva a legfontosabbnak munkarendtől függetlenül a képzés színvonala és az intézmény hírneve mutatkozik, hasonlóan az alap- és osztatlan képzéseket kezdők intézményválasztási szempontjaihoz. A nappali és a nem nappali képzésre járók szempontjai lényegében két területen térnek el jelentősen: míg nappali képzésben nagy jelentősége van annak, hogy a válaszadó itt végezte a megelőző tanulmányokat is, részidős képzésben sokkal fontosabb az intézmény lakóhelyhez való közelsége.

15. ábra. Intézményválasztási szempontok mesterképzésben munkarend szerint

(a „nagyon fontos” és az „inkább fontos” válaszok együttes aránya a válaszadók körében, %, N=1792 – 1809)

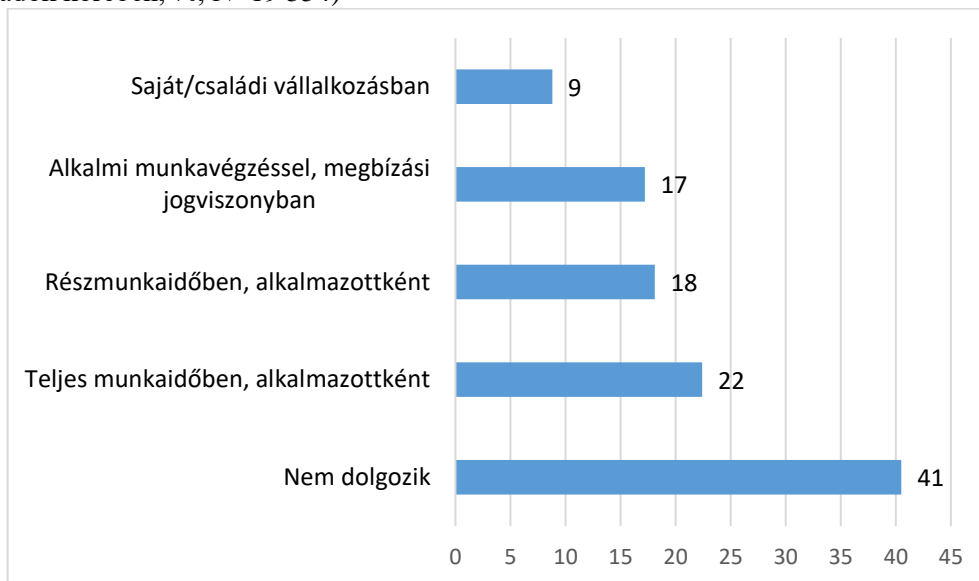

Tanulmányok melletti munkavállalás

A hallgatók 59%-a jelezte, hogy a szorgalmi időszakban a tanulmányai mellett folytat valamilyen kereső tevékenységet (alkalmazottként, saját vállalkozásban, illetve alkalmi munkát végezve), esetenként többfélét. Ennél valamivel magasabb azoknak az aránya, akik rendelkeznek valamilyen munkatapasztalattal, ha a tanév egészét vesszük figyelembe és beleszámoljuk a nem fizetett gyakornoki, asszisztensi, demonstrátori munkavégzést, vagy az önkéntes munkát is.

16. ábra. Munkavégzés a szorgalmi időszakban*

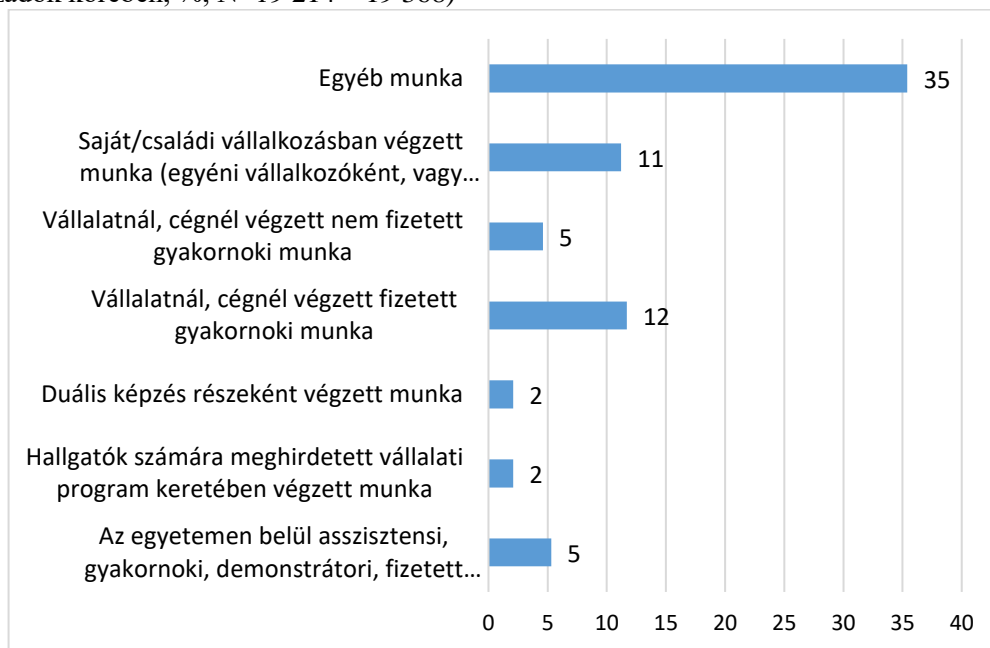
(a válaszadók körében, %, N=19 554)

*Több válasz is megjelölhető volt.

17. ábra. A munkavégzés típusai a tanév során*

(a válaszadók körében, %, N=19 214 – 19 368)

*Több válasz is megjelölhető volt.

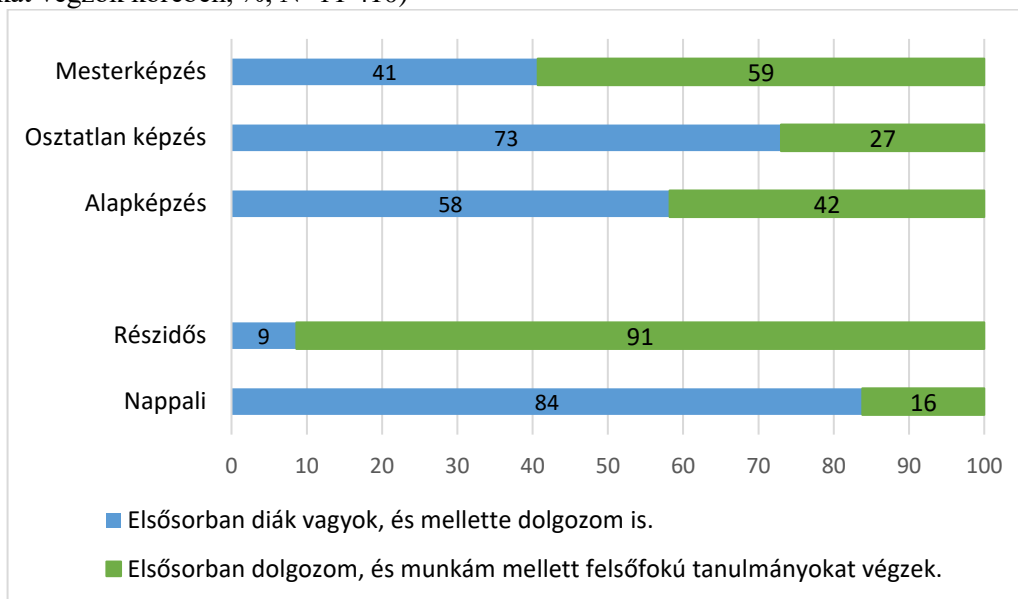
A munkavégzés – amennyiben csak a szorgalmi időszakban végzett fizetett munkára szűkítjük a kérdést – gyakoribb alapképzésben (59%) és mesterképzésben (78%), mint osztatlan képzésben (44%), de a legnagyobb eltérés munkarend szerint figyelhető meg. Míg nappali képzésben a hallgatók 50%-a dolgozott a felmérés fél évében, addig részidős illetve távoktatási képzési formákban 88%-uk. A két nem között nincs eltérés a munkavállalásban, az viszont megfigyelhető, hogy azok, akik a képzésük elején tartanak, kisebb arányban dolgoznak, mint a felsőbb évfolyamokon tanulók. Ugyancsak jelentős az eltérés finanszírozási forma szerint: az állami ösztöndíjas hallgatók 53%-a dolgozik, szemben az önköltséges hallgatók 76%-os arányával. A szülők iskolai végzettsége is befolyásolja valamelyest a munkavállalást, amennyiben azok a hallgatók, akiknek egyik szülője sem rendelkezik felsőfokú végzettséggel, az átlagosnál valamivel gyakrabban dolgoznak (65%-uk jelzett munkavállalást).

Amennyiben csak a nappali munkarendre járók alcsoportját vizsgáljuk, akkor itt is jelentkeznek a képzési szintek és a finanszírozási forma szerinti eltérések, emellett az átlagosnál magasabb munkavállalási hajlandóság jellemzi a társadalomtudományi (61%) és a gazdaságtudományi területen tanulókat (60%). A legalacsonyabb arányokat az orvos- és egészségtudományi területen (31%) találjuk.

A szorgalmi időszakban munkát végzőket (N=11 537) a végzett munka szakhoz való illeszkedéséről is kérdeztük. Ez alapján elmondható, hogy a fizetett munkavégzés bő egyharmad arányban (37%) szorosan kapcsolódik a végzett szakhoz, 31% arányban részlegesen, 32%-os arányban viszont egyáltalán nem kapcsolódik. A részidős képzésben részt vevők sokkal gyakrabban (43%) végeznek a szakhoz szorosan kapcsolódó munkát, mint a nappalisok (33%), s ugyanez igaz a mesterképzésben részt vevőkre is, esetükben 47% szorosan kapcsolódó, 35% részlegesen kapcsolódó munkát végez és mindössze 18% azoknak az aránya, akik a szakhoz nem kapcsolódó munkát végeznek, míg alapképzésben ez utóbbiak aránya 36%, osztatlan képzésben pedig 34%. A tanult szakhoz szorosan kapcsolódó fizetett munkát leginkább az informatika képzési területen tanulók végeznek (51%), míg a bölcsészettudományi, társadalomtudományi és a természettudományi területeken tanulók körében a legalacsonyabb az így válaszolók aránya, az ezeken a képzési területeken tanuló és egyben dolgozó hallgatók csaknem fele a szakhoz nem kapcsolódó munkát végez a tanulmányai mellett. Ezek a képzési területi eltérések akkor is jelentkeznek, ha kifejezetten csak a nappali munkarenden tanulókat vizsgáljuk. Az is megfigyelhető, hogy minél régebben kezdte valaki a képzést, annál valószínűbb, hogy a tanulmányai mellett a szakhoz kapcsolódó munkát végez, a végzés előtt álló munkát vállaló hallgatók 45%-a dolgozik szorosan a szakterületéhez kapcsolódóan, további 30%-uk pedig részlegesen kapcsolódó munkát végez, s mindössze egynegyedük dolgozik valami teljesen más területen.

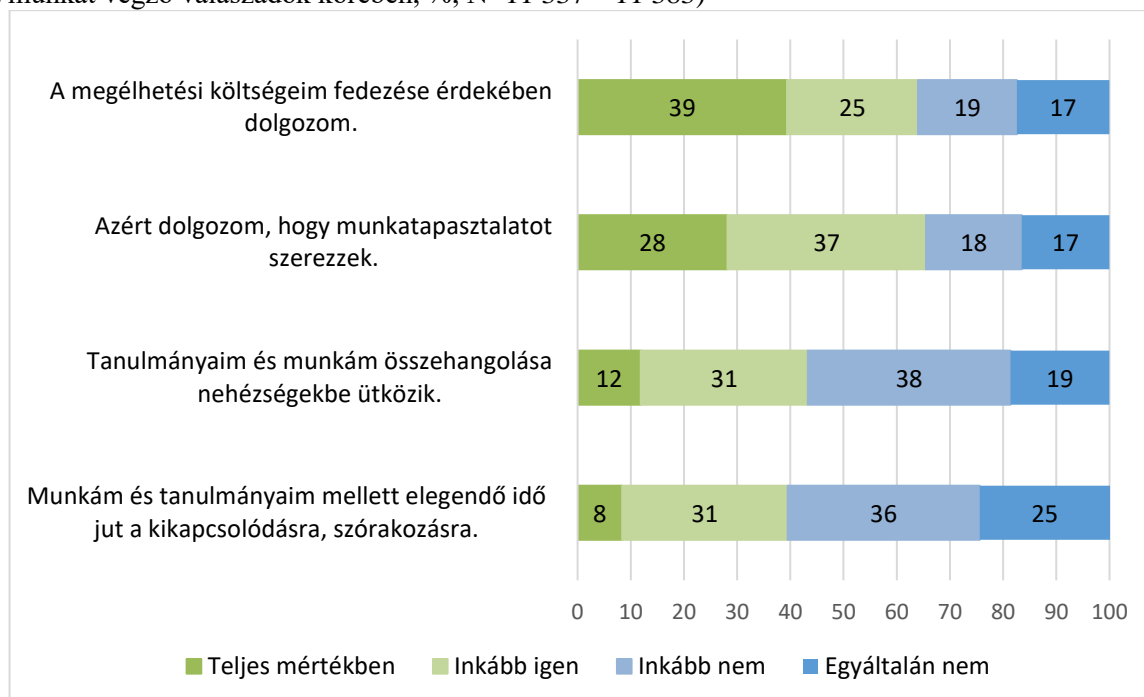
A szorgalmi időszakban munkát végzőket jelenlegi helyzetükről kérdezve 57% értett egyet azzal az állítással, hogy ő elsősorban diák és mellette dolgozik is, míg 43% az ellenkezőjével, azaz inkább munkavállalónak tartja magát és csak másodsorban felsőoktatási tanulmányokat folytató hallgatónak. Ugyanakkor mind munkarend, mind képzési szint szerint jelentősek az eltérések.

18. ábra. Hallgatói öndefiníció képzési szint és munkarend szerint
(a munkát végzők körében, %, N=11 410)

Végezetül a munkát vállalókat a munkavállalás okairól, továbbá a tanulmányok és a munka összehangolhatóságáról kérdeztük. Az okok között a megélhetési és a karrierépítési indokok egyaránt megjelennek, ezen belül a megélhetési költségek fedezését valamivel többen jelölték teljes mértékben igaznak magukra nézve. Bár igaz, hogy a tanulmányok és a munka összehangolása a legtöbb esetben nem okoz megoldhatatlannak tűnő problémát (mindössze 12% jelezte ezt), ezzel egyidejűleg az is igaz, hogy a tanulmányok és a munka mellett a kikapcsolódásra kevesebb idő jut, tehát a hallgatói vélemények alapján elmondható, hogy a munkavégzés sok esetben a szabadidős tevékenységek rovására történik.

19. ábra. A munkavállalás okai és nehézségei
(a munkát végző válaszadók körében, %, N=11 337 – 11 383)

Amennyiben csak a nappali képzésben tanulókra szűkítjük a válaszokat, a kétféle munkavállalási motiváció közül a szakmai gyakorlat szerzése tűnik fontosabbnak e hallgatói csoport többsége számára, 71% jelölte a szakmai tapasztalatszerzést fontos vagy nagyon fontosnak, míg a megélhetési indokot 53%. A nappali munkarendű hallgatók csoportján belül a munkatapasztalat szerzése különösen fontos a mesterképzésben tanulók számára, a képzési területek közül pedig az informatikai képzéseken és a sporttudományok területén tanulók érzékelik ezt az átlagosnál fontosabbnak. A férfiak is valamivel nagyobb arányban jelezték, hogy a munkatapasztalat megszerzése érdekében dolgoznak, míg a nők közül többen vállalnak munkát a megélhetés érdekében, ami azonban a képzésterületi eltérésekkel is összefügghet. Az önköltséges hallgatók az állami ösztöndíjas hallgatókhoz képest nagyobb arányban jelezték, hogy a megélhetésük biztosítása érdekében vállalnak munkát, s a munkavállalás motivációs indokai közötti eltérés megmutatkozik a szülők iskolai végzettsége szerint is, amennyiben azok a hallgatók, akik rendelkeznek felsőfokú végzettségű szülővel kevésbé megélhetési, mint inkább szakmai karrierszempontok alapján vállalnak munkát.

Munkavállalási attitűdök

Valamennyi hallgatót megkérdeztünk arról, hogy a képzés elvégzése után, egy jövőbeli munkavállalás esetén milyen preferenciáik vannak a munka jellegét, a munkakörülményeket illetve a javadalmazást illetően. A válaszadók az iskolai osztályozás mintájára 1-től 5-ig értékelhették az egyes szempontokat, amelyekből összesen 20-at soroltunk fel a kérdőívben.

Az ötfokú skála átlagértékei alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy az állásbiztonság és a munkakörülmények nagyon fontos szempontok a hallgatók számára, de ezzel szinte egyenértékűnek tekinthető az is, hogy érdekes legyen a végzett munka, s lehetőséget adjon a személyes képességek fejlesztésére, a továbbképzésre. A hallgatók többségének fontos az anyagi és a társadalmi megbecsültség, illetve sokaknak a rugalmasság is, míg az előrelépés, a magas presztízs és a vezetői pozíció mielőbbi megszerzése kevesebbek számára elsődleges cél.

Az adatokat képzési területek szerint vizsgálva néhány szempont mentén jelentős eltéréseket találunk, míg mások képzési területtől függetlenül egyaránt fontosak szinte valamennyi hallgató számára. Ez utóbbiak közé tartozik az állásbiztonság, a kellemes munkahelyi környezet, az érdekes munka illetve az önálló munkavégzés lehetősége, továbbá a képességek fejlesztése, a továbbképzések és a munkateljesítmény hiteles értékelése.

Eltérések részben a jövedelmi elvárások terén rajzolódnak ki, míg a gazdasági, jogi, informatikai területen tanulók számára a magas kereset fontos szempont, a bölcsészettudományi, a természettudományi és a pedagógusképzés területén tanulók esetében az átlagérték alacsonyabb, alig haladja meg a 4-es értéket. A megcélzott munka társadalmi hasznosságát különösen az orvos- és egészségtudományi területen, illetve a pedagógusképzésben tanulók értékelik nagyra (sorrendben a 6. hely a szempontok között), míg az informatika területén tanulók számára ez a 20-as lista vége felé található (15. hely). A jó és gyors előrelépési lehetőségeket és a vezetői pozíció elnyerésének esélyét a jogi és a gazdasági területen tanulók helyezték másoknál jobban előtérbe, amint ők ragaszkodnak az átlagosnál jobban a jó céges hírnévhez is, a jogi képzésben résztvevők számára pedig a magas társadalmi státusz, presztízs is fontos szerepet játszik egy majdani munkavállalás során.

Az elvárásokat nemek szerinti bontásban vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy bár a jövedelem és béren kívüli juttatások mindkét nem esetében fontos szempontnak tekinthetők, a vezetői pozíció megszerzésének esélye a férfiak számára fontosabb. A nők esetében valamivel nagyobb hangsúlyt kap az állásbiztonság, a munka és a magánélet összehangolásának lehetősége, továbbá az is, hogy rugalmas munkaidőben dolgozhassanak. Valószínűleg a nők magasabb aránya a segítő szakmákban eredményezi azt, hogy a munkahelyi elvárások között a társadalmi hasznosság, a másoknak való segíteni tudás szintén a nők esetében kaptak magasabb átlagértékeket.

20. ábra. Munkavállalási attitűdök
(az 1-5 skála átlagértékei, N=19 312 – 19 356)

Annak érdekében, hogy a 20 szempontot jobban áttekinthessük, faktorelemzésnek vetettük alá őket. A faktorstruktúrába 2 elem nem jól illeszkedett, amelyeket kizártunk az elemzésből. A maradék 18 szempont felhasználásával 5 mögöttes háttértényezőt tudunk azonosítani az információtartalom 63%-ának megőrzése mellett. A Bartlett teszt szignifikáns, a KMO-teszt értéke 0,844 volt. A Varimax módszerrel rotált faktorértékeket a 7. táblázat tartalmazza.

Az első faktor a karrier és jövedelem fontosságát hangsúlyozó szempontokat tömöríti, a második a tanulás, fejlődés dimenziókat. A harmadik faktorba tartozó elvárások a munkahelyi biztonság, jó közérzet, munka és magánélet egyensúlya utáni vágyat testesítik meg, míg a negyedik faktor közös eleme a munka hasznossága iránti és a másokon segíteni akaró, csapatban dolgozni kívánó attitűd. Végül az ötödik faktorba kerültek azok az elvárások, amelyek a leendő munkahellyel kapcsolatban a rugalmasságot, kötetlenebb időbeosztást hangsúlyozzák.

7. táblázat: A munkavállalási attitűdök – a faktorelemzés eredménye (N=18 741)

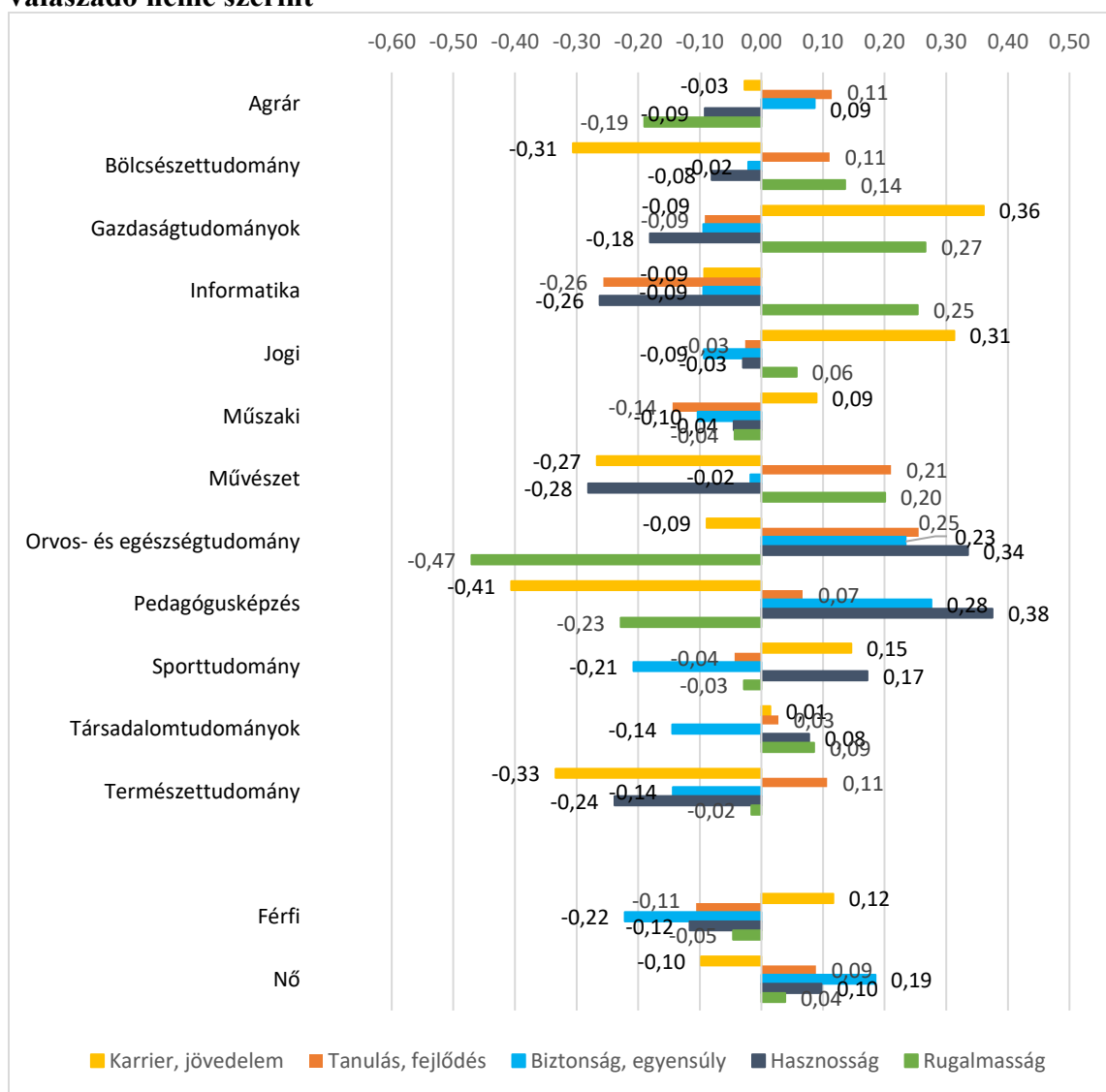
	Karrier, jövedelem	Tanulás, fejlődés	Biztonság, egyensúly	Hasznosság	Rugalmas- ság
Vezetői pozíció	0,755	0,232	-0,181	0,018	0,108
Jó és gyors előrelépési lehetőségek	0,748	0,230	0,216	-0,028	0,054
Magas társadalmi státusz, presztízs	0,700	0,100	-0,073	0,237	0,048
Jó béren kívüli juttatások	0,648	0,031	0,400	0,016	0,128
Magas kereset	0,636	0,029	0,440	-0,209	0,099
Jó céges hírnév	0,614	0,003	0,029	0,411	0,250
Olyan munka, ami lehetőséget ad arra, hogy fejlessze a képességeit	0,125	0,721	0,212	0,301	-0,006
Érdekes munka	0,114	0,687	0,199	0,076	0,071
Önálló (autonóm) munka	0,180	0,681	-0,050	-0,069	0,236
Lehetőség új dolgok tanulására, továbbképzések	0,157	0,668	0,177	0,268	0,018
Állásbiztonság	0,147	0,086	0,754	0,099	-0,063
Kellemes munkahelyi környezet	0,048	0,253	0,638	0,219	0,162
Lehetőség a munka és a magánélet összehangolására	-0,037	0,295	0,544	0,132	0,346
Csapatmunka	0,209	0,011	0,129	0,732	0,188
Olyan munka, ami hasznos a társadalomnak	-0,016	0,471	0,151	0,670	-0,129
Olyan munka, amivel másoknak tud segíteni	-0,041	0,472	0,146	0,660	-0,101
Táv munka (home office) lehetősége	0,208	-0,009	-0,017	-0,003	0,823
Rugalmas munkaidő	0,129	0,206	0,247	0,056	0,760

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Sem a képzési szint, sem a munkarend, sem a jelenlegi munkavállalás szerint nem mutatkozik jelentős eltérés a faktorértékekben, ugyanakkor a képzési terület és a válaszadók neme szerint érdekes összefüggéseket találunk. A férfiak számára a karrier- és jövedelmi szempontok fontosabbak, mint a nőknek, akik viszont a munkahelykeresés során hajlamosabbak előtérbe helyezni a biztonsággal és a munka társadalmi hasznosságával kapcsolatos megfontolásokat, jobban törekedve a magánélet és a munka egyensúlyának biztosítására is. Elképzelhető azonban, hogy e mögött legalább részben a tanult szak illetve képzési terület szerinti eltérések állnak, hiszen az egyes képzési területeken tanulók nemi összetétele sok esetben jelentősen eltér.

21. ábra. Munkavállalási attitűdök – a factorszókórok átlagértékei képzési terület és a válaszadó neme szerint

A pedagógusképzésben és az orvosképzésben tanulók esetében – ahol egyébként a hallgatók átlagosnál nagyobb hányada nő - a munka hasznossága, társadalmi értékteremtő ereje iránti igény igen erős, míg az informatikai, jogi és gazdaságtudományi területen tanulók esetében a munkahelyválasztásnál ez kevésbé tűnik fontos szempontnak. A gazdaságtudományi és a jogi területen (ez utóbbi esetében különösen osztatlan képzésben) a karrierépítési és jövedelmi szempontoknak van az átlagosnál nagyobb szerepük, míg az informatikát tanulók körében a

kötetlenebb munkavégzés lehetősége tűnik leginkább vonzónak, ez ugyanakkor más képzési területek (gazdaságtudományok, művészet) esetében is megjelenik. Az önfejlesztés, önfejlődés igénye a művészeti képzésben és az orvostudomány területén tanulók körében erősebb az átlagosnál, de a természettudományi, bölcsészettudományi területeken tanulók körében is erőteljesen jelen van. A pedagógusképzés, a bölcsészettudományi és a természettudományi képzések, továbbá a művészeti képzés hallgatói esetében legkevésbé elvárt a magas jövedelem és az átlagosnál gyorsabb karrierépítés, ami valószínűleg a reális helyzetértékelést jelzi leginkább. Ugyancsak a realitások számbavétele állhat annak a háttérben is, hogy az orvos- és egészségtudományi területen tanulók várják el legkevésbé leendő munkahelyüktől a rugalmas munkavégzés feltételeinek a biztosítását.

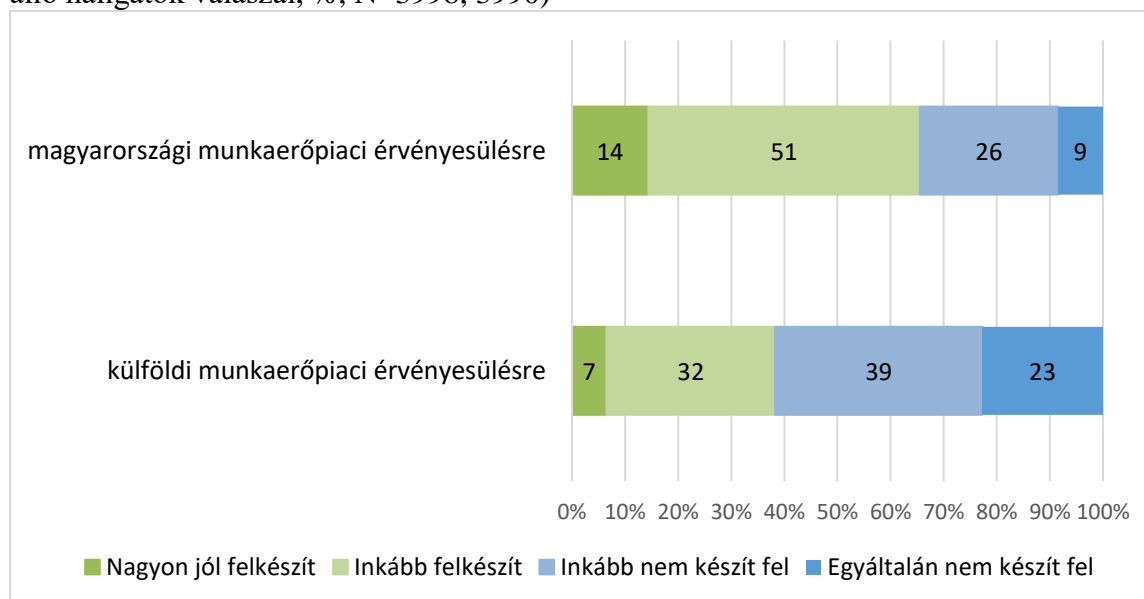
Végzés utáni kilátások

Az adatbázisban 4130 olyan hallgató található, aki úgy válaszolt, hogy várhatóan 2021-ben befejezi jelenlegi képzését. Közülük 62% alapképzésben tanult, 26% mesterképzésben és 12% osztatlan képzésben. A nappali munkarendű hallgatók aránya 70% volt. Az alapképzésben végzés előtt állók tipikusan 2017-ben illetve 2018-ban kezdték meg tanulmányaikat (79%), 13% azonban ennél korábban és 8% ennél később. A mesterképzésben végzés előtt állók 87%-a 2019-ben vagy kisebb részt 2020-ban kezdte meg a tanulmányait, 13% pedig 2018-ban vagy azt megelőzően. Az osztatlan képzésben végzés előtt állók 83%-a 2014-2016 között kezdte meg tanulmányait.

Munkaerőpiaci felkészültség

A kérdőívet kitöltő végzősök túlnyomó többsége egyetért abban, hogy a képzés felkészíti őt a hazai munkaerőpiaci érvényesülésre, s ennél valamivel kevesebben vannak, akik ugyanezt gondolják a külföldi munkaerőpiacra való felkészítésről.

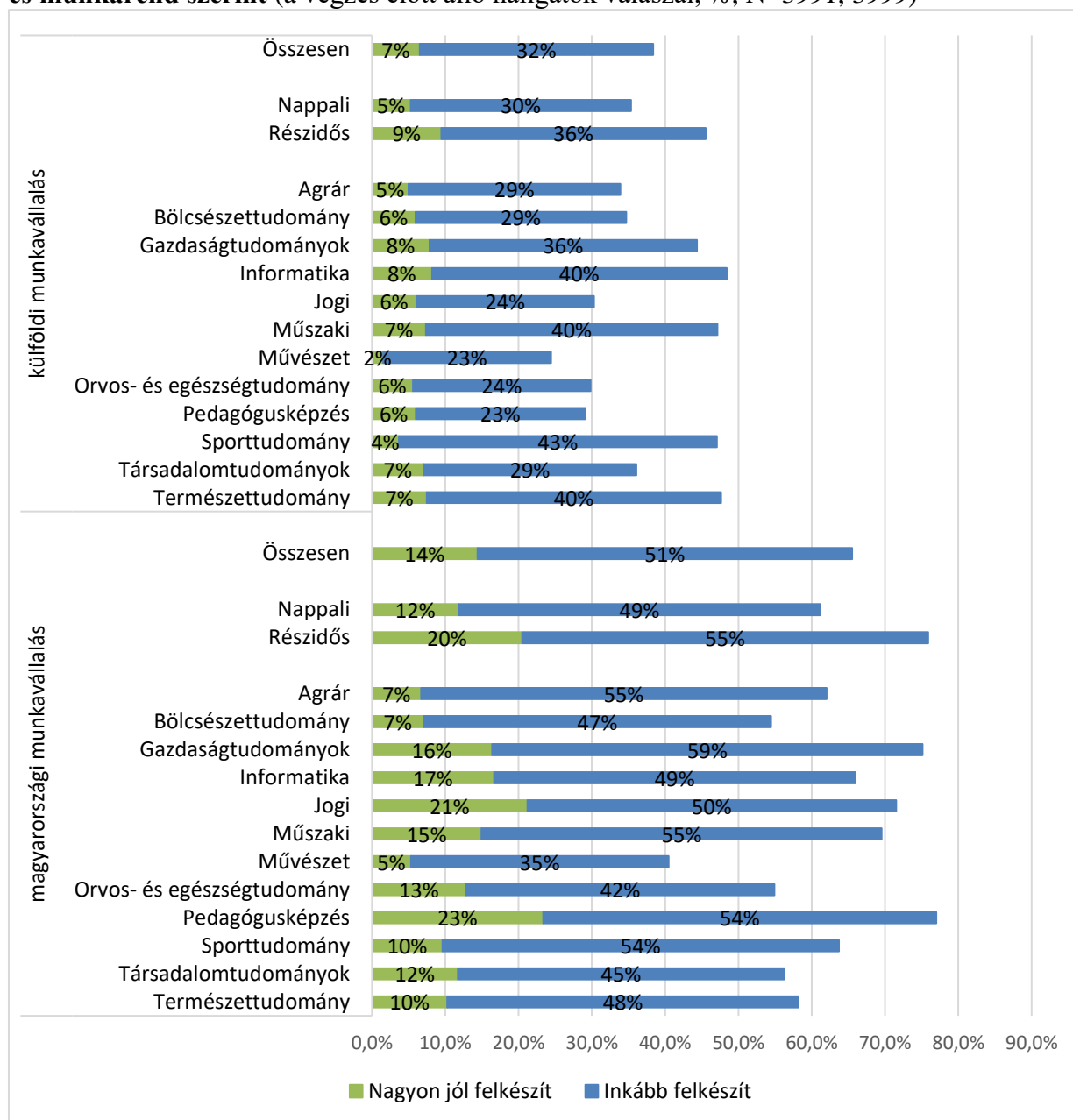
22. ábra. A felsőoktatás munkaerőpiaci felkészítő szerepének értékelése* (a végzés előtt álló hallgatók válaszai, %, N=3998, 3990)

*A feltett kérdés: Véleménye szerint jelenlegi tanulmánya mennyire készíti fel Önt a későbbi...?

Az adatok munkarend (nappali – nem nappali) és képzési terület szerint mutatnak jelentősebb eltéréseket. Egyrészt mind a hazai, mind pedig a külföldi munkavállalás szempontjából felkészültebbnek érzik magukat a nem nappali képzésben tanulók, ami összefüggésben lehet azzal, hogy sokan közülük már eleve munkatapasztalat birtokában vágnak bele a felsőfokú tanulmányokba, illetve jelenleg is dolgoznak. Másrészt láttuk korábban, hogy a részidős hallgatók esetében a végzett munka gyakrabban illeszkedik a jelenlegi tanulmányokhoz, emiatt valószínűleg a felsőoktatásban tanultakat már a jelenlegi munkaerőpiaci helyzetükben is jobban tudják a gyakorlatban hasznosítani.

23. ábra. A felsőoktatás munkaerőpiaci felkészítő szerepének értékelése képzési terület és munkarend szerint (a végzés előtt álló hallgatók válaszai, %, N=3991, 3999)

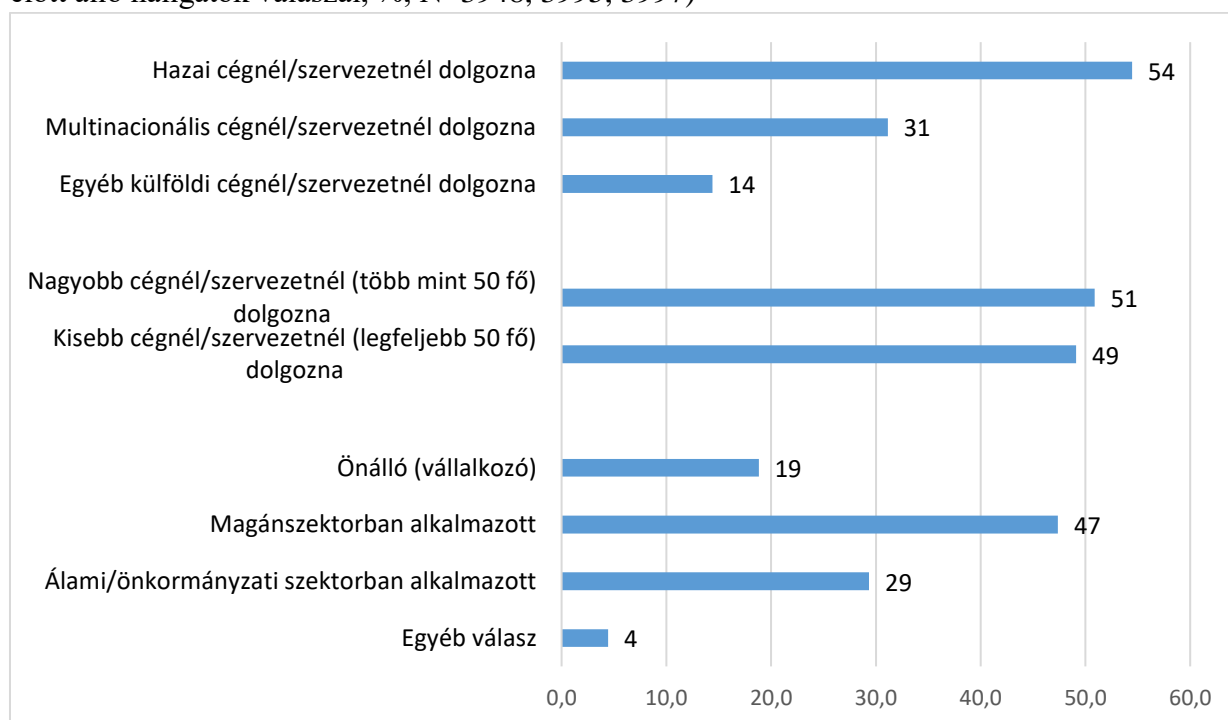

Képzési területek szerinti összevetésben a felsőoktatás nemzetközi munkavállalásra felkészítő szerepét leginkább az informatikai, a műszaki, a gazdaságtudományi és a természettudományi képzések esetében értékeli a hallgatók pozitívan, míg a hazai munkaerőpiaci felkészítéssel elégedettek aránya a pedagógusképzésben, a jogi és gazdaságtudományi képzésben tanulók körében a legmagasabb, ugyanakkor ez részben összefügghet ezeken a területeken a nem nappali képzésben résztvevők magasabb arányával is. A válaszokat az is befolyásolhatja, hogy egy-egy képzési terület jellemzően mennyire gyakorlatorientált szakokat tömörít, mennyire képez a hagyományos értelemben felfogott munkaerőpiacra. Ebben a tekintetben a művészet képzési terület szakjai mind hazai, mind pedig nemzetközi vonatkozásban sajátos helyzetben vannak, amit a válaszok is tükröznek.

Munkavállalási szándék

A végzés előtt álló válaszadók csaknem fele (47%) a magánszektorban helyezkedne el legszívesebben, 29%-uk az állami/önkormányzati szektorban remél állást végzés után, míg 19% vállalkozóként dolgozna. Néhányan egyéb választ jelöltek meg, részben az előzőek valamiféle kombinációjára gondolva, részben arra utalva, hogy nem a szektor jellege, hanem inkább az ajánlat egyéb paraméterei szerint döntenének, kisebb részben pedig azért, mert a civil vagy az egyházi szektorban, esetleg a tudományos életben képzelik el pályafutásukat. Lényegében fele-fele azoknak az aránya, akik kisebb (50 fő alatti) illetve nagyobb (50 fő feletti) létszámú cégnél, szervezetnél dolgoznának a legszívesebben. Összességében a hazai cégnél/szervezetnél munkát vállalni szándékozók aránya magasabb, mint a külföldi vagy részben külföldi tulajdonú cégnél/szervezetnél dolgozni kívánók aránya, ez azonban a szektoronként eltérő súlyukból is következik, hiszen azon képzési területek esetében, ahol domináns vagy tipikus az állami foglalkoztatás, az átlagosnál jóval gyakoribb válasz volt a hazai intézmény megjelölése.

24. ábra. A felsőoktatási tanulmányok befejezése után preferált munkavégzés (a végzés előtt álló hallgatók válaszai, %, N=3948, 3995, 3997)

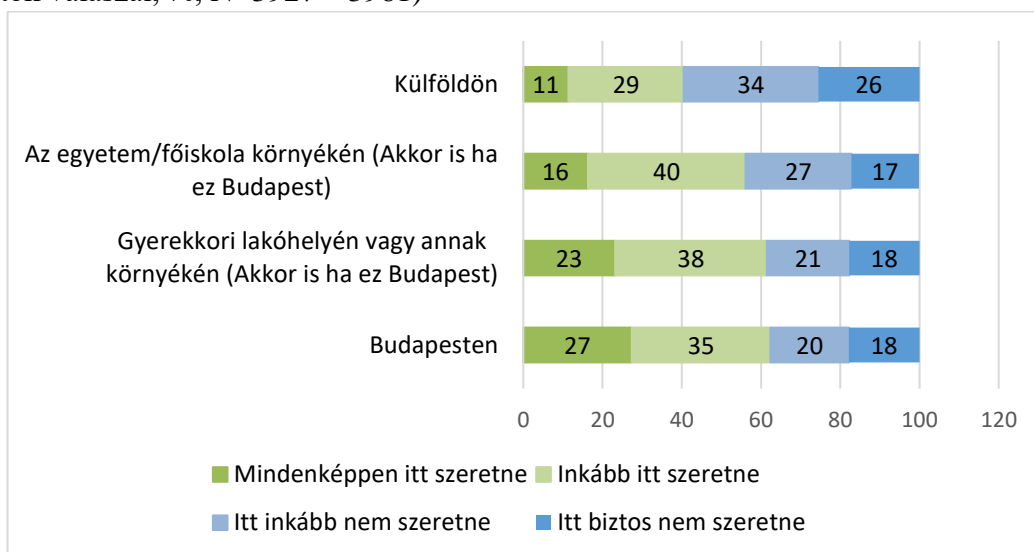
A válaszok alapján kirajzolódik, hogy a hallgatók többé-kevésbé tisztában vannak a végzés utáni foglalkoztatási jellemzőkkel saját szakterületükön. A művészeti képzésben végzők 33%-a például önálló vállalkozóként képzelel el magát, ennél magasabb arányban (35-35%) csak a sporttudományi és az agrár területen tanulók jelölték ezt a formát. Az átlagosnál magasabb a vállalkozói munkavállalás preferenciája a gazdaságtudományi képzésben is (24%), míg az átlagosnál alacsonyabb (9-9%) a pedagógusképzésben, az orvos- és egészség tudományi területen és a valamely természettudományi szakot végzők körében. Az állami/önkormányzati szektor nagyobb aránya figyelhető meg a pedagógusképzésben (67%), az orvos- és egészség tudományi képzésben (60%) és a jogi területen (42%), míg a jövőbeli foglalkoztatás esetében a magánszektor megjelölők aránya az informatika (74%), a természettudományok (58%) és a gazdaságtudományok (62%) területeken a legmagasabb. Az is megfigyelhető, hogy a nappali képzésben végzők összességében gyakrabban választanák munkahelyül a magánszektor, illetve nagyobb arányban dolgoznának külföldi vagy multinacionális szervezeteknél.

A végzés előtt állók túlnyomó többsége (72%) teljes munkaidőben dolgozna, 25%-uk részmunkaidőben, míg 2% azoknak az aránya, akik ennél is kevesebb óraszámban, vagy egyáltalán nem dolgoznának, ha megtehetnék. A válaszokban egyedül nemek szerint van eltérés, míg a férfiak 22%-a preferálná a részmunkaidőt és 76%-uk a teljes állást, addig a nők 28%-a dolgozna részmunkaidőben és 69%-uk teljes munkaidőben.

Amennyiben a végzés utáni munkavállalás helyszínét vizsgáljuk, feltűnő, hogy nagyon magas – a 14 éves kori lakóhelyi arányuknak több mint háromszorosa – azoknak a végzősöknek az aránya, akik Budapesten szeretnének dolgozni. A végzős hallgatók 62%-a tartozik ebbe a csoportba, közülük 27% mindenképpen a fővárosban képzelel el leendő munkahelyét. Gyermekkorai lakóhelyét a végzősök 23%-a választaná biztosan a munkavégzés helyszínéül, s további 38% is inkább itt dolgozna, a főiskola/egyetem településének ennél valamivel kisebb a vonzereje, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a kérdőívet kitöltő hallgatók mintegy 60%-a tanul a fővárosban vagy annak közvetlen környékén.

A fővárosban tanulók közül az agrár, a jogi, az orvos- és egészség tudományi, továbbá a pedagógusképzésben tanulók tűnnek mobilabbnak egy vidéki munkahely irányába, ugyanakkor ezeken a képzési területeken eleve az átlagosnál magasabb a vidéki hallgatók aránya. A gyermekkorukban a fővárosban lakók 56%-a mindenképpen a fővárosban dolgozna, 35%-uk pedig inkább itt dolgozna, a vidéki származású hallgatóknak pedig az ötöde ragaszkodik mindenképpen Budapesthez, s további 35%-uk inkább itt szeretne dolgozni. Hasonló arányban vannak ugyanakkor a 14 éves korukban valamely vidéki településen élők között azok is, akik gyermekkorai lakóhelyükön, vagy annak környékén dolgoznának szívesen. Leginkább az agrárképzésben és a pedagógusképzésben tanuló vidéki származású hallgatók jelezték ezt, mintegy háromnegyedük inkább vagy mindenképpen a gyermekkorai lakóhelyén vagy annak környékén szeretne majd dolgozni, de a jogi és az orvos- és egészség tudományi területen végzősök közel kétharmada is gyermekkorai lakóhelye környékén képzelel el a boldogulást.

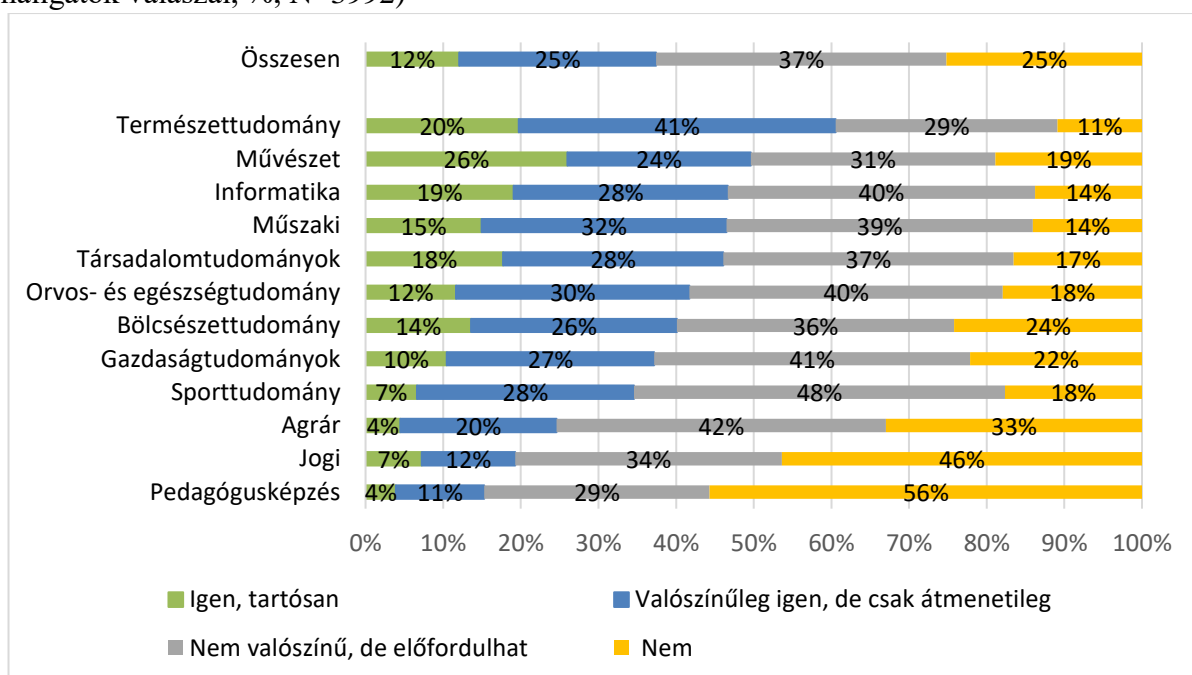
25. ábra. A felsőoktatási tanulmányok utáni munkavégzés helyszíne (a végzés előtt álló hallgatók válasza, %, N=3927 – 3961)

Külföldi munkavállalást jóval kisebb arányban terveznek a hallgatók, de négytizedük számára ez is reális alternatívaként jelenik meg. Az átlagosnál gyakrabban tartják elképzelhetőnek a külföldi munkavállalást a nappali képzésben végzés előtt állók és a fővárosi intézményekben tanulók, a képzési területek közül pedig a művészeti (59%), a természettudományi (54%) és az informatika képzésekben tanulók (50%). A végzősök közül a pedagógusképzésben tanulók gondolkoznak a legalacsonyabb arányban (18%) külföldi munkavállaláson.

Ugyanezt a kérdéskört más oldalról is megvizsgálva az is kiderül azonban, hogy a külföldi munkavállalási szándék a legtöbbször csupán egy átmeneti időszakról szól, a végzősök 12%-a tervez tartós külföldi munkavállalást, míg 25%-uk inkább átmenetileg dolgozna külföldön. A képzési terület szerinti eltérések hasonló módon rajzolódnak ki.

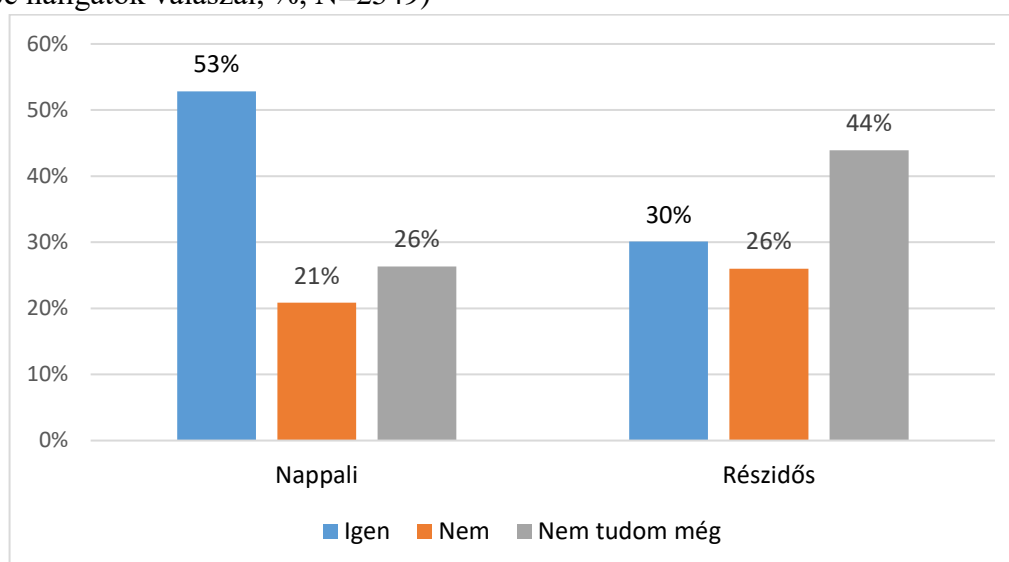
26. ábra. Külföldi munkavállalási szándék képzési területek szerint (a végzés előtt álló hallgatók válasza, %, N=3992)

Továbbtanulási szándék mesterképzésben

Az alapképzésüket várhatóan 2021-ben befejezőket (N=2581) mesterképzésben való továbbtanulási terveikről is kérdeztünk. A kérdőívet kitöltő alapképzésben végzés előtt állók 47%-a biztos abban, hogy továbbtanul majd mesterképzésben, 22%-uk biztos abban, hogy nem, míg 31% nem tudta még ezt a kérdés időpontjában. A nappali képzést végző utolsó évesek 53%-a jelezte, hogy biztosan tovább tanul és további 26% még bizonytalan volt, míg a nem nappali munkarenden tanulók körében 30% jelezte biztosra a továbbtanulást és 44% válaszolta, hogy még nem tudja. A részdősök körében magasabb azoknak az aránya is, akik határozottan tudják, hogy nem szeretnék a tanulmányaik végeztével továbbtanulni. Képzési területek szerint az alapképzés után biztosan továbbtanulók aránya a természettudományi területen (77%), a bölcsészettudományi területen (67%) és a társadalomtudományi területen (63%) a legmagasabb, míg a biztosan tovább nem tanulók aránya a jogi (35%), az egészségügyi (34%) és az informatikai (33%) képzési területek alapképzéseiben. A fővárosi intézményekben tanulók is összességében magasabb arányban terveznek mesterképzésben továbbtanulást.

27. ábra. Továbbtanulási szándék a hallgató munkarendje szerint (a végzés előtt álló BA/BSc hallgatók válaszai, %, N=2549)

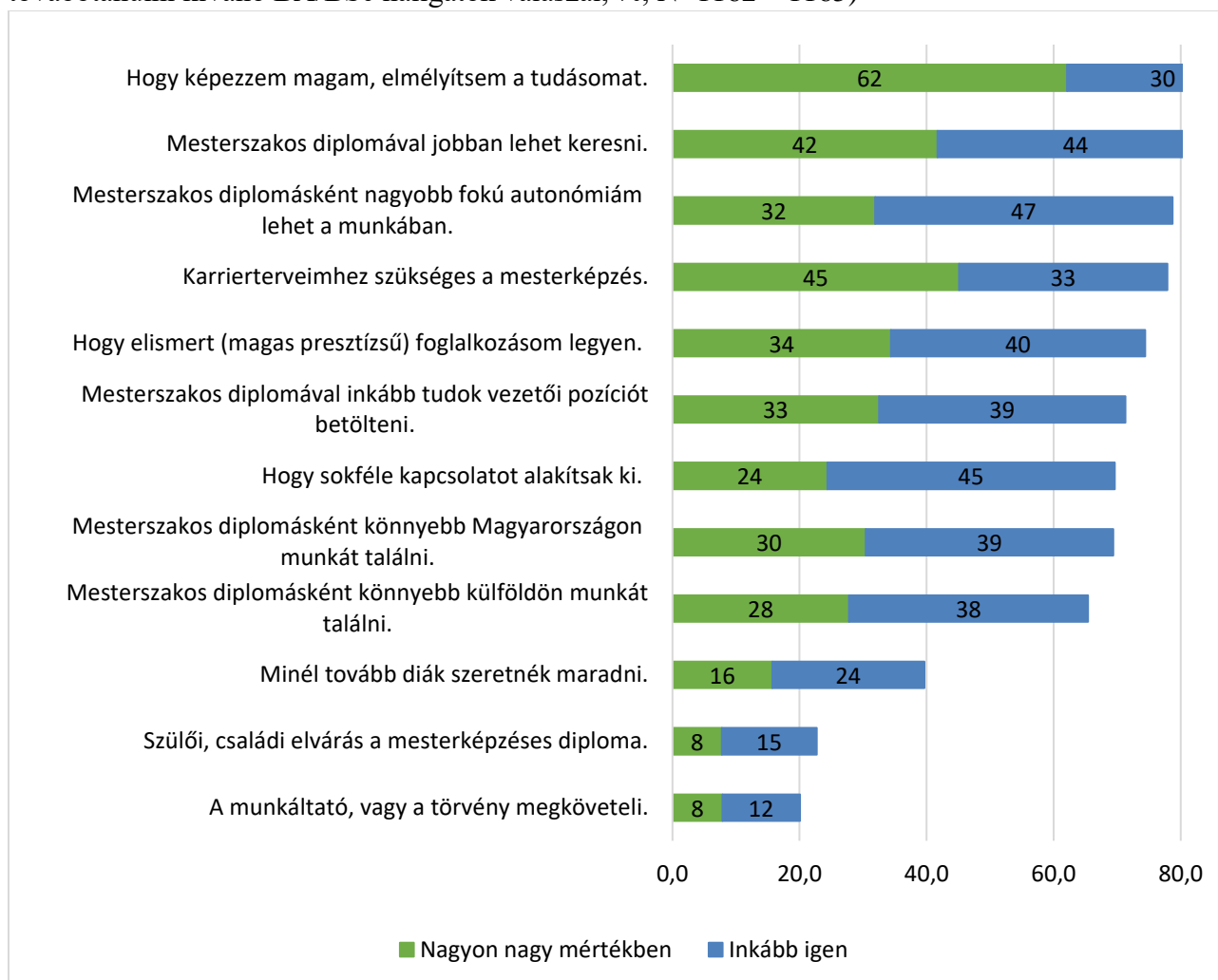
A mesterképzésben továbbtanulni nem szándékozók döntésük háttéréről kérdezve leginkább munkaerőpiaci okok jelennek meg a válaszok között, s kevésbé olyanok, amelyek a jelenlegi felsőoktatási képzésből való kiábrándultsághoz köthetők. Különösen a nem nappali képzésben tanulmányaikat végzők körében jelenik meg akadályként az, hogy nem tehetik meg, hogy további tanulmányokat folytassanak, s ugyancsak ők jelezték gyakrabban a tanulmányok és a munkavégzés összeegyeztethetőségének problémáit, míg a nappali munkarendű alapképzésben résztvevők és mesterképzésben továbbtanulni nem szándékozók a munkatapasztalat megszerzését jelölték meg a leggyakrabban indokként.

8. táblázat: A mesterképzés elutasításának indokai (a továbbtanulni nem kívánó végzés előtt álló BA/BSc hallgatók körében, %, N=536 – 547)

	Egyáltalán nem	Inkább nem	Inkább igen	Nagyon nagy mértékben
Nem látom a felsőbb tanulmányok hozzáadott értékét.	14,4	20,4	30,3	34,9
A mostani végzettségemmel is tudok állást találni.	8,0	10,6	44,3	37,1
Nem tehetem meg, hogy továbbra is tanuljak.	39,7	26,3	21,2	12,8
Nehezen tudom/tudnám a munkát és a tanulmányokat összeegyeztetni.	16,0	21,5	37,0	25,5
Csalódás volt a képzés.	35,0	28,4	19,6	17,0
Fontosabb a munkatapasztalat-szerzés, mint a mesterdiploma.	6,9	9,7	37,6	45,8
Már van egyetemi szintű vagy mesterképzéses diplomám.	85,3	5,6	5,3	3,8

28. ábra. Továbbtanulási motiváció mesterképzésben (a végzés előtt álló, mesterképzésben továbbtanulni kívánó BA/BSc hallgatók válaszai, %, N=1162 – 1165)

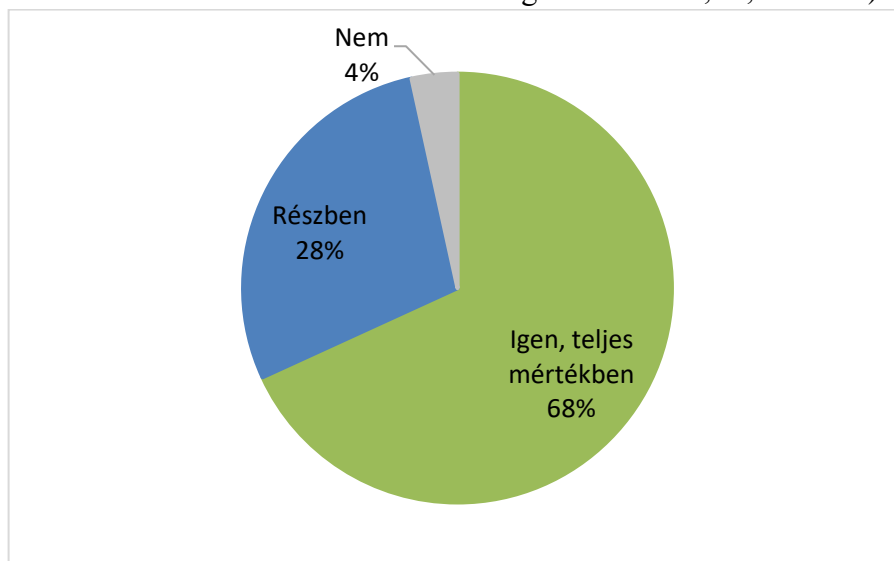
A mesterképzésben továbbtanulni vágyók indokai teljes mértékben megegyeznek azzal, amit a már jelenleg is mesterképzésben lévők jeleztek: a továbbtanulási motivációk között első helyen

a tudásszerzés vágya áll (92% számára fontos vagy nagyon fontos szempont), amelyet a munkaerőpiaci szempontok követnek. Ide tartozik a jobb fizetés (86%), a nagyobb fokú autonómia (79%), a jobb karrierlehetőségek (78%) és a magasabb presztízsű munka (74%). Kevesek számára jelentkezik a mesterképzéses diploma családi elvárásként (23%), munkáltatói vagy törvényi kötelezettségként (20%), s az is csupán 10-ből 4 hallgatót motivál valamelyest, hogy a mesterképzéssel meghosszabbítsa a diákéveit.

Az egyéb válaszok között előfordult olyan, amelyik hosszabb távú karriercélokkal indokolta a választát (pl. PhD megszerzése, tudományos karrier), mások pedig az alapképzés után specializálódni szeretnének, esetenként amellet érveltek, hogy esetükben az alapképzés nem tekinthető teljes végzettségnek abban az értelemben, hogy az nem vezet az általuk vágyott végzettséghez, betölteni kívánt munkaerőpiaci pozícióhoz. Kisebb részben, de előfordult olyan válasz is, amelyik alapján az feltételezhető, hogy a végzős hallgató át szeretné képezni magát.

A végzés előtt álló BA/BSc hallgatók túlnyomó többsége (68%) olyan mesterképzésen kíván tanulni, amelyik teljes mértékben kapcsolódik a jelenlegi tanulmányaihoz, 28% választana részlegesen kapcsolódó területet a továbbtanulásra és mindössze 4% azoknak az aránya, akik teljesen más képzési területen kívánnak mesterképzésben továbbtanulni. Ezek az arányok nagyon hasonlóak a jelenleg mesterképzésben tanulóknak a képzési terület illeszkedéséről adott retrospektív válaszaihoz.

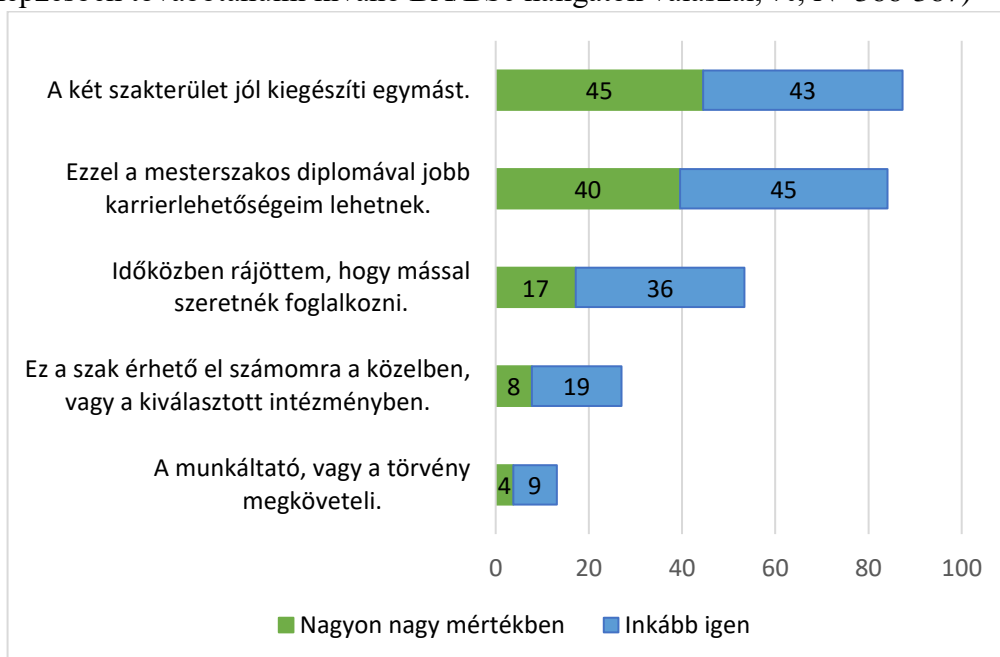
29. ábra. A tervezett mesterképzési szak képzésterületi illeszkedése (a végzés előtt álló, mesterképzésben továbbtanulni kívánó BA/BSc hallgatók választai, %, N=1162)

Az agrár, az informatikai, a jogi és a természettudományi alapképzésekben tanulók az átlagosnál gyakrabban választanának olyan mesterképzést, ami teljes illeszkedést jelent, míg a társadalomtudományi és a gazdaságtudományi területen tanulók körében egyharmad feletti azoknak az aránya, akik részlegesen illeszkedő szakot választanának.

A képzési terület részleges vagy teljes megváltoztatásában gondolkodók ugyanazokkal az érvekkel indokolták válaszukat, mint a jelenleg mesterképzést végzők és képzési területet módosítók. Miután többségében részleges eltérésről van szó, ezért ezúttal is a legtöbben azt jelölték meg, hogy a két szakterületnek kiegészítő funkciója van. Emellett hasonlóan sokan vannak, akik jobb karrierlehetőségekben reménykednek a (részleges) váltás révén.

30. ábra. A tervezett képzési terület váltás okai mesterképzésben (a végzés előtt álló, mesterképzésben továbbtanulni kívánó BA/BSc hallgatók válaszai, %, N=366-367)

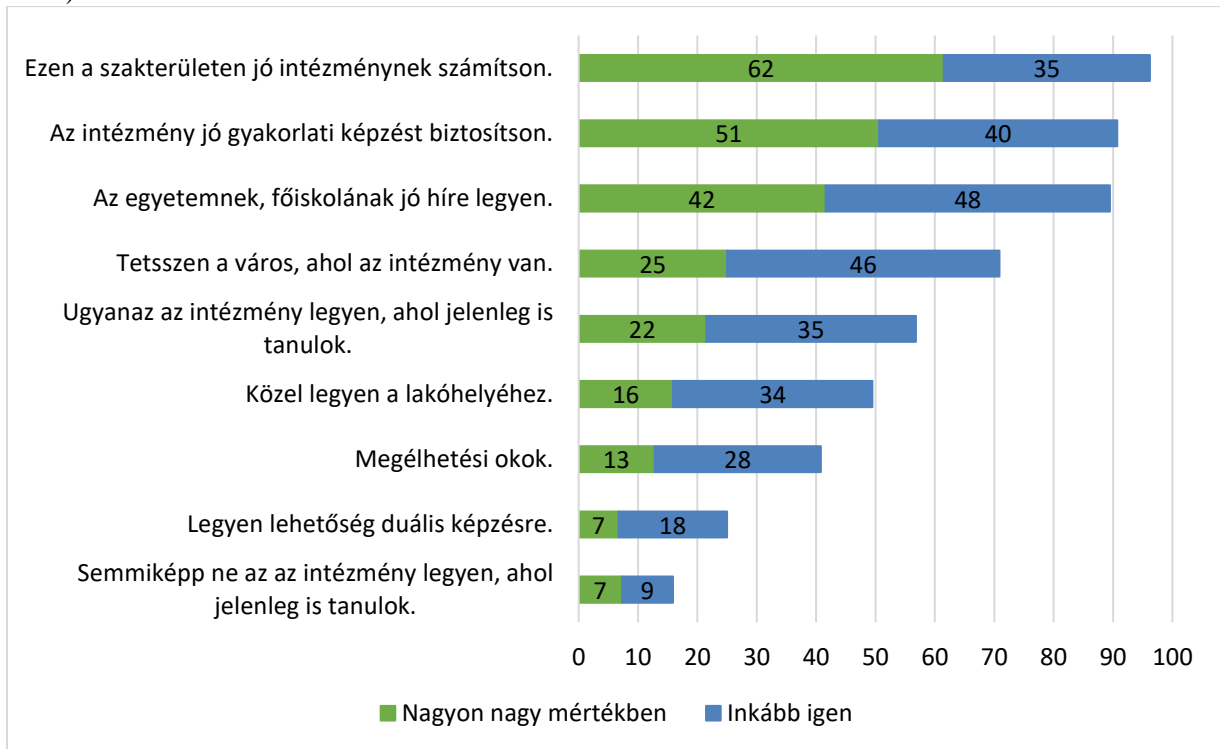

A mesterképzést tervező alapképzésben tanulók túlnyomó többsége Magyarországon folytatná tanulmányait (81%), 8% azoknak az aránya, akik külföldön tanulnának, míg 11% még nem tudja. A mesterképzést tervezők több mint fele (58%) jelenlegi intézményében szeretne továbbtanulni, közel egynegyedük (24%) biztosan más intézményt választana, de 18% még bizonytalan.

Az intézményválasztási szempontokat vizsgálva a legfontosabbnak a képzés színvonala, gyakorlati jellege és az intézmény hírneve mutatkozik, hasonlóan a mesterképzésben jelenleg tanulók válaszaihoz. Ezt követik a megközelíthetőségi és egyéb szempontok, melyek között annak van a legkisebb szerepe, hogy mindenképpen a jelenlegitől eltérő intézmény kerüljön kiválasztásra.

31. ábra. Intézményválasztási szempontok a mesterképzésben továbbtanulni szándékozók körében

(a „nagyon nagy mértékben” és az „inkább igen” válaszok aránya a válaszadók körében, %, N=1074 – 1081)

Melléklet - Módszertani összefoglaló

Az adatfelvétel módszertana

A Diplomás Pályakövetési Rendszer 2021. évi adatfelvételének a módszere online kérdőíves megkérdezés volt. A kutatás a DPR kutatási programban résztvevő intézményekben a 2020/2021. tanév tavaszán aktív hallgatók közül az alap-, mester- és osztatlan képzések hallgatóira terjedt ki². Az alkalmazott kérdőív³ 2020-ban jelentős módosuláson esett át, míg a kutatásba bevont intézményi kör nem változott. 2021-ben a kérdőív törzskérdései megegyeztek az előző év kérdéseivel, csupán a tematikus blokkot tekintve történt változás. Elemzésünk a tematikus blokk kérdéseire adott válaszokat nem tartalmazza.

Az online megkeresésre beérkezett anonim válaszokat a felsőoktatási intézmények gyűjtötték, kezelték és adták át az Oktatási Hivatal számára. Az adattisztítás után az adatbázis összesen 27 intézmény hallgatóinak válaszait tartalmazza, amelyet súlyozási eljárással tettünk országos szinten reprezentatívvá, a hitéleti és az államtudományi képzések kivételével⁴. A súlyozáshoz szükséges alapsokaságra vonatkozó statisztikai adatokat a FIR rendszer szolgáltatotta a 2019/2020. tanév második félévére vonatkozóan.

A kutatás kérdőíve a már megszokott módon az aktív hallgatóknak küldött intézményi e-mailben található linken volt elérhető, a kitöltés online felületen történt. A válaszadók által megadott adatokat az intézmények anonim módon kezelték, így a hallgatók utólagos azonosítására nincs mód. A kérdőívek egy egységes szerkezetben, kötelezően lekérdezendő központi blokk mellett intézmény-specifikus kérdésekkel is bővíthettek, azonban az országos adatbázis kizárólag a közös kérdőívelemek egységes szerkezetű adattartalmát foglalja magába. A kérdőívek kitöltése során a válaszok egy részét (képzési terület, képzési szint) a megkeresés alapjául szolgáló adatbázis felhasználásával az intézmények adták meg a központilag összeállított kódkészlet alapján.

A kutatás alapsokasága és a minta jellemzői

A FIR adatszolgáltatás alapján a 2020/21. tanév 2. félévének aktív hallgatói létszáma a hitéleti és államtudományi képzéseket leszámítva összesen **214 317 fő** volt. Az adatfelvételek önkéntes válaszadás révén összeállt tisztított **adatbázisának elemszáma 19 862 fő**. Az átlagos válaszadási ráta **9,3 százalék**.

---

² A kutatás intézményi döntés eredményeként kiterjedhetett a felsőfokú szakképzések, doktori képzések és a szakirányú továbbképzések hallgatóira is, ám ezeket az adatokat az országos adatbázis nem összesíti.

³ A 2021 tavaszi kérdőívek online elérhetősége:

https://www.felvi.hu/felsooktatasiimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_2021tavasz

⁴ Államtudományi képzésre vonatkozóan nem történt adatküldés, hitéleti képzési területre vonatkozóan pedig a beküldött adatok (84 érvényes válasz) nem reprezentálják megfelelően a képzési terület valamennyi intézményét, képzését. Emiatt, bár a hitéleti képzések is az adatbázis részét képezik, azokat a gyorsjelentésben nem elemezzük.

A súlyozás során az adatokat az alapsokasági arányokhoz igazítottuk, így a kutatás adatai országos érvényességgel bírnak a fent leírtak figyelembe vételével. Az alapsokaság és a minta a súlyképző változók mentén az alábbi megoszlásokat mutatja:

M1. tábla: Képzési terület szerinti illeszkedés

	minta- arány (%)	alappopulációs arány (%)	súlyok
agrár	5,3	4,5	0,8634
bölcsészettudomány	8,5	8,3	0,9779
gazdaságtudományok	15,2	20,7	1,3618
informatika	9,2	8,9	0,9636
jogi	4,6	5,6	1,2020
műszaki	31,9	15,0	0,4704
művészet/művészetközvetítés	1,3	2,9	3,6365
orvos- és egészségtudomány	6,3	12,8	2,0387
pedagógusképzés	9,6	11,6	1,2100
sporttudomány	0,7	2,0	2,9609
társadalomtudomány	4,8	5,2	1,0971
természettudomány	2,6	2,5	0,9543
Képzési területi átlagsúly			1,0000

M2. tábla: Munkarend szerinti illeszkedés

	minta- arány (%)	alappopulációs arány (%)	súlyok
nappali munkarend	73,7	75,9	1,0282
egyéb munkarend	26,3	24,1	0,9211
Munkarend szerinti átlagsúly			1,0000

M3. tábla: Nemek szerinti illeszkedés

	minta- arány (%)	alappopulációs arány (%)	súlyok
Férfi	44,5	45,9	1,0313
Nő	55,5	54,1	0,9749
Nemek szerinti átlagsúly			1,0000

M4. tábla: Képzési szint szerinti illeszkedés

	minta- arány (%)	alappopulációs arány (%)	súlyok
BA/BSc	68,7	65,8	0,9613
MA/MSc	16,6	15,5	0,9395
osztatlan	14,8	18,7	1,2478
Képzési szint szerinti átlagsúly			1,0000

A súlyozási eljárás

A súlyozási eljárást a fenti változók kombinációi mentén végeztük el a következő módosításokat figyelembe véve:

A végzettség képzési területe

Az intézményektől 14 képzési területre vonatkozóan kaptunk adatokat, amelyek közül az alacsony esetszám miatt a hitéletit kivettük, a művészeti és művészetközvetítési képzési területek adatait pedig összevontuk.

A végzettség munkarendje: nappali/részidős

A végzett tanulmányok munkarendjét kétértékű változóval jelöltük, ahol a nappali munkarend mellett a „részidős” kategória foglalja magába a levelező, esti és távoktatás képzésekben folytatott tanulmányokat.

A válaszadó neme: férfi/nő

Képzési szint: alapképzés/mesterképzés/osztatlan képzés

Mindezek alapján az elemszámtartó súlyozási eljárásban lehetőség szerint e négydimenziós kategóriának megfelelő súlyokkal dolgoztunk, egyes képzési területek mester- és osztatlan képzésein az alacsony esetszámok miatt munkarend szerinti összevonást alkalmazva.

A súlyozási eljárás elvégzése után az adatbázis a képzési terület, munkarend, képzési szint és a hallgató neme szerint reprezentatívnak tekinthető az alapsokaságra nézve.⁵ A súlyváltozó az alábbi paraméterekkel írható le:

M5. tábla: A súlyváltozó paraméterei

Esetszám	19 862
Mean	1,0000
Std. Deviation	0,5910
Variance	0,3492
Range	8,5
Minimum	0,1851
Maximum	8,7115

---

⁵ Mindazonáltal egyes képzési területek alacsony esetszáma miatt a két dimenzióval mélyebb bontástól lehetőség szerint érdemes eltekinteni.